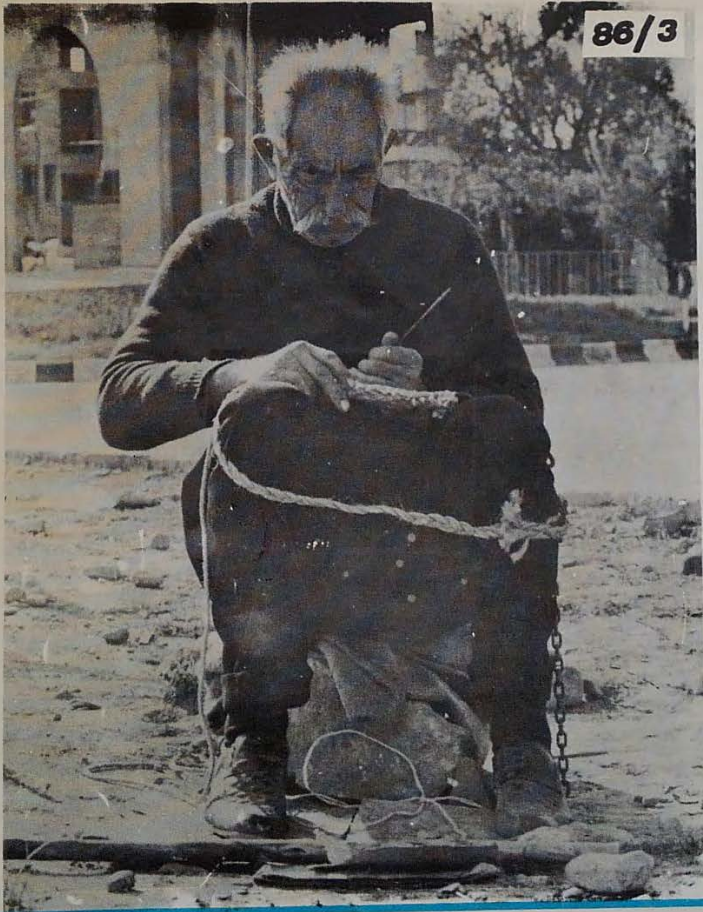

Sayı 3

Halkbilimi

HALK SANATLARI DERNEĞİ YAYINDIR

Halkbilimi

HALK SANATLARI DERNEĞİ YAYINLARI

86/3 ARALIK, 1986

YILDA BEŞ SAYI YAYINLANIR

Yazı İşleri Sorumlusu:
Kâni Kanol

YAYIN KURULU:

İlker Özova
Hasan Bulunç
Öcal Erten
Ertan Osman
Engin Anıl

DİZGİ, PİKAJ, MONTAJ : HAS-DER

BASKI: Ortam Off-Set tesisleri

Ön Kapak: Küçük Kaymaklı'lı bir
Çoban (Kâni Kanol'un
koleksiyonundan)

EDERİ:

Kıbrıs'ta: 350 TL.
Türkiye'de : 500 TL.

ABONE: (1987 yılı için)

Yurt içi 20000 TL.

Avustralya 10.00 A.Doları

İngiltere 5.00 Pound

Türkiye Dağıtım:

Halk Kültürü Yayınları
P.K. 147 (34432) Sirkeci
İstanbul

Halkbilimi Adresi:

P.K. 199
Lefkoşa - Kıbrıs
Mersin 10 Turkey
Tel: 020 73786

İçindekiler

- 1- Başyazı
- 2- Short Summary Of The Contents.
REHA CANER
- 4- Halk Oyunlarımızı ve Müziğimizi,
İrdeliyoruz. (Kasap Oyunları)
KANI KANOL-ALİ HOCA
- 9- Yakın Geçmişteki Folklor Çalışma-
larımıza Bakış.
MUSTAFA SERDENGEÇTİ
- 12- Yunan Kaynaklarında Oyunlarımız.
TED PEDRIDES (Çeviren: MEHMET BİRİNCİ)
- 14- Halkbilimi ve Derneklerimiz.
ERDİNÇ AKÜN
- 16- KKTC Uluslararası Birinci Halk Oyun-
ları Şöleni ve Dijon Festivali Üze-
rine Notlar.
ŞERİF BAYKURT
- 20- Bir Masal: Incirciğin Dediği.
ULUS BELEDOĞLU
- 21- Bıçak Oyunu
LAURIE LEE & RALPH KEENE
(Çeviren: ENGIN ANIL)
- 23- Tarhana
HASAN BULUNÇ-ÖCAL ERTEN
- 26- Manilerimiz
OKYAY SADIKOĞLU, ZERRİN KOCADAL
ÖCAL ERTEN, ULUS BELEDOĞLU
- 28- California'da Halk oyunları
Çalışmaları
NAİM ALPER
- 30- Abudardar Pilavı
ENGİN ANIL
- 31- Haberler.
HİLMİ VUDALI

Okurlara

1986 yılını geride bırakırken, **HALKBİLİMİ**'nin üçüncü sayısında hepinize merhaba diyoruz yine.

Geçmiş sayılarımızda ortaya çıkan bir takım eksiklerimizin giderilmesi için ne kadar çalışsak yine bazı eksiklerimiz oluyor elbette. Bu konuda bizleri sözlü olarak uyararak dostlarımıza içtenlikle teşekkür ederiz. Ancak dileğimiz, yolunuzu aydınlatacak, bizlere ışık tutacak bu eleştirilerin olabildiğince yazılı yapılmasıdır. Bu arada gerek yayın kurulumuzun ve gerek derginin çıkışında canla başla çalışan **HAS-DER** üyelerinin amatör kişilerden oluştuğunu, bu nedenle yayıncılık konusunda yeterince bilgi birikimine sahip olunmaya dek tüm okurlardan, hoşgörü ve anlayış beklediğimizi de bir kez daha duyurmak istiyoruz.

Dergimizin birinci sayısının tüendiğini (Bin adet basıyoruz.) ve ikinci sayıdan da elimizde çok az miktarda kaldığını belirtirken, siz folklor severlerin gösterdiği bu yakın ilgiye de teşekkür ediyoruz.

Yeni bir yıla girerken, **HAS-DER** açısından bir başka sevincil olay da, dört yıldır yapılmakta olan Halkbilimi Sempozyumlarının içeriğini oluşturan bildirilerin bir kitap halinde yayınlanmasıdır. Turizm ve Kültür Bakanlığı yayını olarak basımı yapılan kitabın **HALKBİLİMİ SEMPOZYUMLARI** adıyla satışa sunulduğunu duyurmak istiyoruz. Hiç bir çıkar gözetmeden ve büyük özverilerle gerçekleştirdiğimiz bu sempozyumlar, folklorumuza yeni bir boyut kazandırmış; değişik görüşlerden ve çeşitli bakış açılarından folklorumuzun irdelenmesine yol açmıştır.

Derneğimiz topluma yararlı bu çalışmalarını sürdürürken, hala daha bazı çevrelerin kısa adı **HAS-DER** olan Halk Sanatları Derneği'nin ne yapıp ne yapmadığını anlamazlıktan geldiğini görüyoruz. Derneğimizi **HALK-ÜER** diye bilinen ve geçmişte faaliyet gösteren bir dernekle karıştıranlar, bu konudaki ilgisizliklerini ve bilgisizliklerini göstermekten başka bir şey yapmıyorlar. Bizim çalışmalarımız herkese açıktır. Dileyen gelsin çalışmalarımızı izlesin. Elbette bunun yanında şunu da artık kavramak gerek. Yıllardır özellikle folklor alanında çalışmalarda bulunan ve bu çalışmalarını bilimsel temellere oturtmasını bilen **HAS-DER** istesek de istemesek de topluma mal olmuş ve halkımızdan kabul görmektedir. Görüşler ve düşünceler elbette çatışabilir. Folklor bir **Toplum bilimidir** ve bu bilimde hiçbir zaman **Doğa bilimleri** olduğu gibi kesin sonuçlara varılamaz. Bizler bunun bilinciyle öne sürdüğümüz görüşlerin tartışmaya açık olduğunu söylüyoruz. Öne sürdüğümüz görüşlere karşı olanlara saygılarımız her zaman açıktır. Bilimsel araştırmalar temelinde değişik görüşler varsa ortaya konsun ki tartışma ortamı oluşsun. Yok konuşuyor veya konuşmuyorsa, bizim görüşlerimiz en azından bugün için geçerli olan görüşler olarak kabul edilmek durumundadır. Yoksa derneğimizin veya görüşlerimizin kabul edilip edilmemesi şu veya bu kişinin ahab-çavuş ilişkilerine veya beğenisine kalmamıştır herhalde.

YENİ YILIN tüm okurlarımıza ve halkımıza barış, sevgi ve aydınlık günler getirmesini dileriz.

Saygılarımızla,

Halkbilimi

International Reader's Page

*Reha Caner**

In our second issue we started publishing the English translation of one of the articles appearing in "HALKBİLİMİ". We believed at the time that this would be a good way of bringing our researches and work to the attention of those who might be interested in Cyprus Turkish Folklore. The criticisms we have received, however, proved us wrong. Taking these

into account we have decided to stop publishing the English translation of our articles. Instead, we shall try to give a summary of all the articles. We hope that we shall be of greater use to possible researchers or anyone interested in Cyprus and Cyprus Turkish Folklore, who are always welcome to get in touch with us either personally or through correspondence.

Short Summary of the Contents

Kâni Kanol and Ali Hoca continue recording the results of HAS-DER's research on Cypriot Folk-Music and Folk-Dances. In this issue they explain "Kasap Dances", in short they describe that Kasap Dances are popular not only in Cyprus but also in and around Istanbul, Trace and the Balkans. This dance is distin-

guished from all other Cypriot Dances with the fact that it is composed of several sections. Another important characteristic is that arms are on each other's shoulders while dancing. This dance usually takes place towards end of festivities. It has an accelerating tempo which drives the dancers and audi-

* 20 Temmuz Lisesi, İngilizce Öğretmeni.

ence into a real vivid and joyful atmosphere.

In his article Mustafa Serdengeçti, who is the founder and honorary member of HAS-DER (Folk Arts Association), continues to explain the development of research work among Turkish Cypriots in the field of Folklore, folk dancing in particular.

Mehmet Birinci continues his translations from "Greek Dances" by Ted Pedrides. In this issue the dance under study is Zeybek. Birinci shortly summarizes the dispute over the national origin of this particular dance in Turkey, Greece and Cyprus. The translated article explains the etymology of the word "Zeybek"; the origins and development of this dance (as interpreted by Petrides) and the characteristics of the dance.

Erdinç Akün offers general information on three folklore societies and their activities. In this issue, Girne Sanat Derneği (Kyrenia Arts Society), Değirmenlik Sanat Derneği (Değirmenlik (Kythreia) Arts Society) and Göçmenköy Kültür Derneği (Göçmenköy Cultural Society) have been introduced to the reader.

The contribution of Mr. Şerif Baykurt, a well distinguished folklore researcher and lecturer from Turkey, is about his impressions on the "First International Folk Dancing Festival" in TRNC and a Turkish Cypriot folk dancing group taking part in the International Djon Festival for the first time. He also gives an account of how he got in touch with HAS-DER in North Cyprus. This article is the first of a series which will continue in the following issues of "HALKBİLİMİ"

A folk-tale explaining the disappointment and dramatic fate of an aged woman in search of a husband is collected from Fatma Arif by Ulus Beledoglu.

It took the two of them, Ücal and Hasan, to explain us how the traditional Cypriot soup "TARHANA" is cooked.

Naim Alper, is a Cambridge Graduate in Engineering and currently doing his Master in the U.S.A., but more important of all he is one of those members of HAS-DER whose absence is a real loss at a time when we desperately need an experienced folk-dancing teacher. In his article, "Folk Dancing Activities in California", which is already self-explanatory he is telling us about his observations and experiences in this field in California.

"Bairam Games", by Hasan Bulunç is giving us information about the old games (most of which are already forgotten by the present electronics and computer oriented generations at the Islamic religious Bayram holidays. In the old days during the Bairam holidays (which are twice a year, at the end of the fasting month RAMADAN and the other about two months later than Ramadan), medieval fun-fairs were organised in town centres. These fun-fairs were integrated in the same area where a Bairam Bazaar was also established. Hasan is giving a record of six games which entertained the people during the old Bairam days. Nowadays we still have the Bairam Bazaar and a fun-fair during Bairam holidays but the context of modern Bairam days are totally different. Apart from an almost wrecked Luna Park all other games are basically electronic and non-electronic gambling and amusement machines. In the Bazaar, Traditional products are replaced by modern toys and equipment.

On the news page information about different folk activities of our association and the activities of other institutions and organizations is given since the last issue of "HALKBİLİMİ". The main news is the annual general meeting of HAS-DER. Names of the elected executive committee and other organs' members are given; the public declaration of the A.G.M. is published.

Halk Oyunlarımızı ve Müziğimizi İrdeliyoruz III. "Kasap Oyunları"

Kani Kanol* - Ali Hoca**

Ülkemizde bugüne kadar hiç sözü edilmeyen bir oyun türüdür. HAS-DER'in yıllarca süren araştırmaları sonucunda ortaya çıkartılarak derlenmiş ve yaygın olarak oynanmaktadır.

Yaptığımız araştırmalarda kaynak kişiler Kıbrıs Türk Halkının geçmişte ve halen bütün bölgelerde bu oyunları çalıp oynadıklarını söylemektedirler. Halk oyunlarının, müziklerinden ayrı düşünülmeceği Halkbilimciler tarafından kabul edilmektedir. Bur-

- Yaşlı bir çoban dilidüdükle oyun müziğimizi çalarken. (altınova - 1982).

* Halk Sanatları Derneği Başkanı. Maden Mühendisi.
** Halk Sanatları Derneği ve Araştırma kolu üyesi. Konservatövar mezunu.

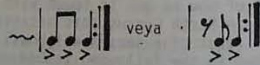
dan yola çıkarak, çok yaygın olarak bilinip çalınan kasap havaları folklorumuzda bu oyunların da olması gerektiğini hiçbir şüpheye yer vermeyecek biçimde kanıtlamaktadır. Bunun yanında oyun türleri üzerinde yeterli bilgi birikimine sahip her araştırmacının kolayca saptayabileceği bir çok kasap oyunu figürü kaynak kişilerimizce oynanırken sıkça yapılmaktadır. Araştırmalarımızda saptadığımız bu figürlerin derlenip düzenlenmesiyle, HAS-DER bu oyunları da folklorumuza kazandırmıştır.

Bu oyunlar müzikkilerimiz tarafından 2/4' lük ölçüde çalınmaktadır. Canlı, neşeli ve sert bir karakterdedirler. Diğer bir deyişle oldukça dinamik bir yapıları vardır. Kimi zaman ağırdan başlayarak gittikçe hızlanırken, kimi zaman da baştan sona hızlı çalınırlar. Ağırdan başlayarak çalındığı zaman belli bir hıza erişildiğinde ya yeni bir bölüme geçilir veya aynı bölüm daha hızlı olarak çalınır. Yavaş, ağır bölüme karakter veren ritm motifi şöyledir:

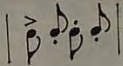

İlk nota aksanlı ve ikinci nota ile birlikte kısa çalınırken, üçüncü nota biraz üstüne basılarak (ancak aksansız) ve dördüncü nota ile birlikte bağlı çalınır.

Hızlı bölümde en belirgin özellik cümle bitişlerinde görülür. Bu sert ve keskin bir bitiş tir. Bu bitirilişlere uygun ayak figürlerini iyi oyuncu olarak bilinen kaynak kişilerimizin tümü de yapmaktadır. Ayaklarının taban kısımlarını sert ve hızlı bir biçimde (önce sol, sonra sağ ve yine sol ayak) yere vurarak, ardarda sıraladıkları "Takım Figürlerine" son verirler. Hızlı bölümdeki bu bitirilişlere aşağıdakiler örnek verilebilir.

Gerek ağır ve gerek hızlı bölümlerde ortak özellikler eşlik ritimlerinin aynı olması ve tekrarlanan 8 ölçülük cümlelerden oluşmuş olmalarıdır. Söz konusu eşlik ritmi her iki bölümde de 4/8'likten oluşur. İlk sekizlik aksanlı, diğerleri kısa ve daha hafif çalınır. Şöyle:

Kasap oyunları üzerine ortaya atılan çeşitli görüşleri de özetle şöyle sıralayabiliriz. Sn. Cemil Demirsipahi (Türk Halkoyunları kitabında) şunları söylüyor:

"Türkiye'nin birçok yöresinde oynanmaktadır. Çoğu kez değişik adlandırılır. Kasap oyunları için birçok yörede Hora, Horra gibi sözcükler kullanılır. Bunlar yanlış olmakla beraber kullanılmaktadır. Yalnız bir nedeni vardır. Kasap Oyunlarında "Hora" bir ayak oyunudur. Hora, Kasap oyunlarının bir figürü olup, ayakların taban kısımlarını yere vurmakla yapılır. Bu hızlı bölümdeki bir ayak oyunudur." Oynadığı yörelerinin de İstanbul, Edirne, Tekirdağ, Kırklareli ve dolayları olduğunu söylüyor Sn. Demirsipahi. Diğer bir araştırmacı Sn. Çolakoğlu ise "Karşılama" isimli kitabında:

"Kasap Havası, Balkan ve Türk müziğinin karışımından doğmuş bir çeşit oyun havasıdır. Hora sözcüğü toplumumuzda ezgi, müzik, çalgı ile çalınan sözsüz müzik karşılığında kullanılmaktadır." diyor.

Yine bir diğer folklor uzmanı Sn. Şerif Baykurt ise Hora olarak kabul ettiği Kasap oyunu için:

Gönendere'de "Kulak Çaputu" nun bağlanışını gösteren ve bize eski oyunlar hakkında bilgi veren yaşlı.

"Trakya bölgesinde çok görülen bir oyun tarzıdır. Bu oyun tıpkı Bar ve Halaylarda olduğu gibi elele veya kol kola tutuşularak oynanır." diyor.

Yine kasap oyunları için şunlar söylenir: Kasap oyunlarında çeşitli bölümler vardır. Bunlar melodi, ritm ve hız yönünden farklılıklar gösterirler. Tek bölümlü, iki bölümlü ve üç bölümlü kasap oyunları bulunabilir. Tek bölümlülerde melodi, ritm ve oyun figürleri aynı olup hız gittikçe artarak değişir. İki bölümlülerde iki melodi, iki ritm, iki hız ve iki oyun vardır. Birinci bölüme Ağır veya Giriş bölümü ismi verilirken, ikinci bölüme Sirto adı verilir. Üç bölümlü kasap oyunlarında üç melodi, üç ritm, üç hız ve üç oyun görülür. Birinci bölüme Ağır veya Giriş, ikinci bölüme Sirto ve oyunun doruk noktası sayılan çok canlı üçüncü bölüme de Susta adı verilir.

Bugün bu oyun türüne Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya ve Romanya'da rastlanmaktadır. HAS-DER'in "Kıbrıs Kasabı" veya "Susta" adıyla derleyip oynadığı oyun iki bölümlüdür. Bu oyunu tek bölümlü olarak çalanlar da (sadece susta bölümünü) bulunmuştur. Ancak bizler göze ve kulağa daha çok hitap eden iki bölümlüyü oynamayı uygun gördük.

Kaynak kişilerimizin anlattıklarından ve derlenen müziklerden yola çıkarak derlediğimiz bu oyunu geçtiğimiz yıllarda Uluslararası Marmara Folklor Festivaline gideceğimizde bir yetkilinin önerisi üzerine repertuarımızdan çıkarmıştık. Gerekeceğiz olarak da burada bazı "Folklor uzmanlarının" bu oyun için tıpkı diğer oyunlarımıza yakıştırdıkları gibi "Rum Oyunudur" yakıştırmaları gösterilmiştir. Bizler sözümüzde durup bu oyunu gösterilerimizde oynamamıştık. Ancak festivali organize eden dernek elemanlarıyla oturduğumuz bir sırada karşılıklı oyunlarımızdan konuşurken, sözkonusu derneğin zurnacısının, İstanbul'da çok yaygın olarak çalınan oyun olduğunu sonradan öğrendiğimiz bizim "Rum Oyunu" Sustayı çalmaya başlamasıyla, hep beraber bu oyunu bir güzel oynadık. Başka söze gerek var mı bilmiyoruz. Kasap oyunları içerisinde yer alan ve Hora figürü diye adlandırılan figür, ezgideki cümle sonlarına gelen üç sayılı bölümde yeri döverek yapılmaktadır. Temel figürlerden bir tanesi olan bu figürün köylerimizdeki oyuncular tarafından sıkça yapıldığını kaydettik ve oyunumuza kattık. Yine oyuncuların yana doğru hareket ettikleri anlarda yaptıkları "çapraz adım" figürlerini de düzenleyerek oyunumuza kattık. Bunun yanında Sirto oyunlarında kaynak oyuncuların yaptıkları bazı fi-

gürleri ve bu oyunu yaşlı babasıyla birçok kez oynadığını söyleyen bir kişiden aldığımız figürleri de ekledik

Diğer yandan, geçmişte derlenen "Bekri" oyunu için yaptığımız araştırmalarda hiç kimseden "Bekri" isimli bir oyun veya ezgiyi bildiklerini duymadık. Ancak bu isimle çalınan ezgiyi duyduklarını zaman bunun "Mandra oyunu" olduğunu söyleyen birçok usta oyuncu ve yaşlı çalgıcı saptadık. Bu oyuna geçmişte verilen Bekri ismi herhalde ezginin derlendiği kişi olan Evdimli Mustafa Dayıran (zurnacı) ezgiye taktığı bir isim olarak ortaya çıkmıştır. Oysa o dönemde yapılan bu araştırma başka yörelerde ve başka kişilerle de yapılmış olsaydı, yani bir kişinin söylemesiyle yetinmeyip araştırmalar sürdürülebilseydi eminiz gerçek ortaya çıkacaktı. Bu ezgiyi Mandra olarak isimlendiren birçok kaynak kişimizin yanında oyunun nasıl oynandığını hatırlayan ve anlatan çok yaşlı kişiler de saptadık. Videolarımızda kayıtlı bu verilere göre Mandra; düğün, sünnet ve çeşitli eğlencelerin sonlarında coşkuyla omuzlardan tutuşarak oynanan hareketli bir oyunmuş. Kasap oyunları diye bir tür bilmeyen bu yaşlı kişi-

HAS-DER Kasap oyunlarından Kıbrıs Kasabını (Susta) bir gösteri de sunarken.

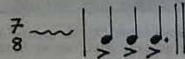

HAS-DER Araştırma kolu bir araştırmada koy kahvesinde.

lerin anlattıklarıyla bu oyunun tipik bir kasap oyunu olduğu ortaya çıkıyor. Oyun beş altı kişiyle oynanıyormuş. Oyuncular ortaya çıkıp kollarını birbirlerinin omuzlarına atıyorlarmış. Sıranın başındaki oyuncu elinde bir mendil bulundurmuş. Oyunun ilerleyen bölümlerinde bu oyuncu öne çıkarak kişisel ve hüner gösteren figürler yaparmış. Figürlerini tamamladıktan sonra dönüp sıranın sonuna geçermiş. Kimileri bu hareketi tüm oyuncuların yaptığını da söylüyor. Daha çok yarım-daire halinde oynanmış.

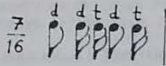
Bu oyunun bugün bazı kişiler tarafından oynanışı sırasında sarhoş taklidi yapılmaktadır. Hatta kimi ekipler bu oyunu oynarken kuşakları arasından içki şişeleri çıkartarak içiyormuş gibi yapıyorlar. Eminiz bütün bunlar oyunun yanlış isimlendirilişinden kaynaklanmaktadır. Ancak bilimsel bir araştırma sonucunda bu figürler saptanıp oyuna katılmışsa bunların açıklanması gerekir. Böylece folklorumuza belki de iyi niyetle birşeyler kazandırmak düşüncesiyle çalışmalarda bulunan kişilerin çok daha dikkatli ve titiz davranmasının gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

MANDRA oyununun ezgisini incelediğimiz zaman bu oyunun 7/8' lik ölçüde olduğunu ve 2/8+2/8+3/8 kalıbıyla çalındığını görürüz. Ancak hızlı çalındığında ezginin bir kasap havası özelliği gösterdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Cümle sonlarında görülen aksanlı notalar da bu konuda bir göstergedir:

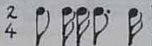

MANDRA oyununun müziği de 8 ölçü lük cumlelerden oluşmaktadır. Mandra sözcüğü üzerine yaptığımız araştırmalardan elde ettiğimiz sonuçlarda bu oyun üzerine öne sürdüğümüz görüşleri doğrular içeriktedir. Örneğin Mandra sözcüğünün 7/8'lik ve 7/16'lık anlamına geldiğini saptadık. Aynı zamanda üstü örtülü ağıl anlamına da geliyor. Anadolu'da yaygın olarak çalınıp oynanan Köçeklerde en sonda ve hızlı bir biçimde çalınan bölüme de Mandra denmektedir. Aynı bir yazı dizisinde ele almayı düşündüğümüz bu konuya çok kısa olarak değinmekte yarar görüyoruz. Bir dönemde Türkiye'de yasaklanan Köçekçe'nin Anadolu nun çeşitli bölgelerine ve bu arada Kıbrıs'a da dağıldığını sanıyoruz. Kıbrıs'ta bir dönemde yaygınlaşan bu gösterilerin folklorumuzda izler bıraktığı da söylenebilir. Diğer yandan Sn. Rauf Yekta Beyin "Türk Musikisi" kitabında Mandra bir usul olarak ele alınmakta ve şöyle denmektedir:

"Bu kelime Avrupa Türkiye'sindeki çoğu "Bulgar" olan çobanların bir nevi gayda çalarak icra ettikleri oyun havalarında kullanılan usûlü ifade eder. Mandra usûlü şöyledir:

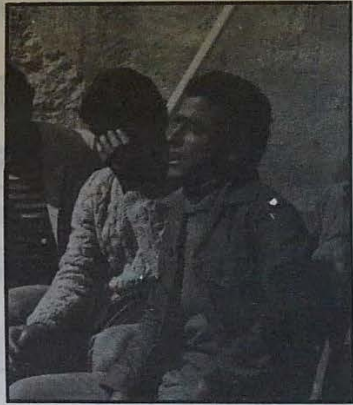

Bu usûlde oyun havaları bestelemeye çalışmış olan Türk musikişinasları bunu teşkil eden zamanların:

olduğunu sanarak 2/4 ölçüsünde yazmışlardır. İnceden inceleye yaptığımız araştırmalarla, Bulgar oyuncularının kullandıkları hakiki Mandra usûlünün muhakkak surette 7/16 olduğunu tesbit edebildik."

Bu söylenenlerin ardından örnek olarak verilen bir "Bulgar oyun havasının" notalarını nota sayfamızda yayınlıyoruz. Bu notalar incelerirse, Kıbrıs'ta kendilerinin Türk oyunu, HAS-DER'in de Rum Oyunu oynadığını iddia eden çevreler için şaşırtıcı bir sonuç ortaya çıkacaktır. Bu Bulgar oyun havası bizde Mandra (Bekri) diye çalınan müziğin neredeyse aynısıdır. Diğer yandan Kıbrıs'lı Rum halkının çalıp oynadığı Mandra (Bekri) ile Kıbrıs'lı Türk halkının çalıp oynadığı arasında da hiçbir fark bulamadık. Yalnız

Aynagofo'da (altınova) köylüler baglamacada (Atışmada).

Rumlar da bu ezgiye ek olarak değişik makamda çalınan bir başka ezgi de çalınıp oynanmaktadır. Bunlara ek olarak geçen yüzyılın sonlarında Türk bestecilerin tıpkı Sirto'lar da olduğu gibi Mandra usûlünde çeşitli eserler vermiş olduklarını da sözlerimize eklemek gerek.

Bunca veriden sonra halkımız arasında başka beizerini bulamadığımız bu parçaya usûlünün isminden yola çıkarak çalgıcılarımızın ve halkımızın, Mandra ismini vermiş olabileceği varsayımında bulunabileceğimizi ve bir de 7/8'lik veya 7/16'lık ölçülerde çalınabilen bu oyunun yukarıda anlatılanların ışığında Kasap oyunlarına dahil edilebileceğini düşünuyoruz. Yaptığımız araştırmalar sonucunda Kasap oyunu olarak şu ezgi ve oyunları saptayabildik:

1. Susta, Servigo-Çamigo-Ulajigo gibi isimlerle bilinen ve bizim "Kıbrıs Kasabı" diye isimlendirdiğimiz oyun,
2. Garutsa veya Sür Arabacı, arabacı, Garutsarı gibi isimlerle bilinen oyun,
3. Mandra veya Bekri diye bilinen oyun. (Bu oyun derneğimizi tarafından yeniden derlenip düzenlenerek özüne uygun olarak repertuarımıza dahil edilmiştir).

rafla ekipler giysi yönünden donanmış oldu.

Bu çalışmaların yanı sıra bir Halk Müziği Ekibi oluşturma çalışmaları başlatıldı. Bu ekipte yetişkin bağlamacı olarak, Beden Eğitimi öğretmenleri Öguz Enver, Erbil Münür öğretmen koleji: öğrencisi bugün aramızdan ayrılmış olan rahmetli Koraltay Halil, o yıllarda lise öğrencisi olan Turgay Salim bulunuyordu. Sonradan bu ekibe Erol Tümsöy, Tansay Ahmet ve Hüsrev Kaya katılacaktı. Darbukada ise yine Erdal Osman vardı. Ekip, yalnızca bağlama ekibi ve solistlerden oluşuyordu. Solo Türküler Mustafa Serdengeçti, Koraltay Halil ve Turgay Salim tarafından okunmaktaydı. 9 Nisan 1973'te Zafer sinemasında yapılması kararlaştırılan ilk folklor şöleninde, Kıbrıs Türkülerinden bir program sunmak üzere halk oyunları elemanlarından bir koro oluşturuldu ve koroyu yetiştirmek üzere Ekrem Yeşilada görevlendirildi.

Sosyal Hizmetler Dairesine bağlı Kız Yurdundaki kızlarla ayrı çalışmalar yapılarak onlar arasından bir Erzurum Kadın Barları Ekibi oluşturuldu. Bunların yanında küçüklerden de bir Çorum Ekibi oluşturuldu. Bu ekipte bugün etkinlik gösterenler arasında HAS-DER' den Erkan Ertalu ve Alayköy Sanat Derneğinden Rifat Arsehit vardı.

Yapılan çalışmalar ile devlet çatısı altında amatörlerden oluşan bir çekirdek yetişiyordu. İlk büyük gösteri yapıldıktan sonra gelişmenin daha da hızlanacağı bekleniyordu. Folklor şöleni için, yukarıda sözünü ettiğim ekipler çalışmalarını tamamlamışlardı. Bu ilk gösteriye Kıbrıs'tan hava estirmek için, o güne kadar derlenmeye başlanmamış

1960'lı yıllarda Halk Oyunları ekibi.

olan Kıbrıs Halk Oyunlarını oynadığı kulaklara gelen birkaç kişi de çağrıldı. Böylece halkın arasında yaşayan halk oyunlarımızdan örnekler sunulacaktı. Bu gösteride, Erenköy'lü kardeşlerimiz tarafından Orak Oyunu, Mendil ve Bıçak Oyunları sunuldu.

Yukarıda saydığım tüm ekipler bir program içerisinde 9 Nisan 1973 Folklor Şöleninde Yerlerini aldılar ve şölen başları ile sunuldu. Artık ileriye daha olumlu bakılabiliyordu. Temele ilk harç konmuştu. Temel tutacağa benziyordu. Yeter ki bundan sonraki harçta kusur işlenmesin.

Bu gösteriden sonra ikinci bir adım daha atıldı ve yapılan temaslara sonucu 1973 Haziran başında ilk defa yapılacak olan birinci Uluslararası İzmir Akdeniz Festivaline ekibimize davet çıkartıldı. Elemanlar arasından seçilen altı kız ve altı erkekten oluşan bir grupla ve Antep oyunlari ile birinci Akdeniz Festivaline iştirak edildi. Ekibimiz, daha o yıllarda Türkiye ekiplerinin dahi yapmaya başlamadığı kareografik düzenlemelerle başarılı gösteriler sundu. Yine de büyük bir eksiklik vardı, ve bu biziz huzursuz ediyordu. Bütün ekipler kendi ülkelerinin oyunlarını oynarken ekibimiz, yerel danslarımız yerine Türkiye halk danslarını oynuyordu. Kendi oyunlarımızı oynayamamak en büyük eksiklikti.

1. Akdeniz Festivalinden döndükten sonra dairece, köylerdeki öğretmenlere anketler gönderilerek köylerindeki Kıbrıs halk oyunları ve müzikleri konusunda bilgiler sorulmaya başlandı. Anketlerdeki bilgiler değerlendirildikten sonra ilgi görülen mahallere olanaklar ölçüsünde gidilerek gerekli araştırmalar yapılacaktı. Bazı yerlerden sonuçlar gelmiş, birçok yerden ise gelmemişti.

1973 yılı, Türkiye Cumhuriyeti 50. yıl kutlama törenlerine şahit oluyordu. Bu törenlere katılmak üzere Türkiye'den Erzurum Atatürk Üniversitesi Folklor Ekipleri Kıbrıs'a gelmişlerdi. Ekiplerimiz kutlama programlarında yer aldı ve Lefkoşa'nın çeşitli alanlarında, Gazi Baf'ta misafir ekiplerle birlikte gösteriler yaptı. Bu törenler içerisinde yer alan Neptün Açık Hava Tiyatrosundaki gösteride, Elazığ ekibimiz, havanın esintili olacağı dikkate alınarak çayda çıra oyununu, pilele çalıştırılan küçük ampüllü mumlarla oynamıştı. Bu yöntem gerek izleyicilerin ve gerekse misafir ekip elemanlarının çok ilgisini çekmişti. Sonradan Erzurum'a gittiğimde, Ela-

19 Mayıs 1959'da Atatürk Enstitüsü
Halk Dansları Ekibi

ziğ ekibinin üniversite yetkililerinden am-
pillü mum istediklerini öğrenmiştim.

50.yıl törenlerinden sonra yine çalış-
malara dönüldü.Eleman sayısı 60-70'e var-
mıştı.Yeni elemanlar yetiştirilecekti.Bu ara-
da içimizdeki dert biraz daha büyüyordu.Kib-
ris halk danslarından kısa sürede hiç olmaz-
sa üç beş tane derleyip 2.Akdeniz Festivali-
ne onlarla katılmak zorunluluğu hissedili-
yordu.

İlk araştırmanın Evdim Köyünde yapılması-
na karar verildi.Küçük bir araştırma ekibi
ile Evdime gidilerek orada çalınan müzikler
ve oynanan oyunlar izlendi.Muzikler ve konu-
şmalar banda kaydedildi.Bu araştırmada,85 ya-
sındaki Evdimli zurnacı Mustafa Dayı tarafın-
dan Çiftetelli,Bekri (Mandırallı),Azize,Kartal
ve Orak oyunlarının Müzikleri çalındı.Disip-
linli bir oyuna rastlanılmamış birkaç figür-
den başka figür de ele geçmemiştir.

Daha sonra,yakın çevreden de birkaç küçük
araştırma yapılarak elde edilen bulguların
değerlendirilip oyunların düzenlenmesine baş-
landı.Bunun için küçük bir teknik ekip oluş-
turuldu.Bu ekip,önce çiftetelli,Bekri,Orak
oyunu,Dolama Dolamayı ve Kozan oyunlarını
düzenlemeye karar verdi.Oyunların muzikleri,
isim ve manaları dikkate alınarak elde edi-
len figürlerle daha figürler eklendi,ayrıca
kareografik düzenlemeler de getirilerek yu-
karıda belirtilen oyunlar düzenlendi.Bu dü-
zenleme yapılırken bazı oyunlar az veya çok
Kibris özelliğini taşıyordu.Bazı oyunlarda
ise Anadolu karakteri ağır basıyordu.Bunun
nedeni ise üç şekilde belirlenir:

1-0 güne kadar Kıbrıs Halk Oyunlarının
yakından tanınmamış olması ve önceden

derlenmiş oyunların bulunmaması.

2-Yeterli araştırmanın yapılmaması olması.

3-Oyunlar düzenlenirken,1571'den sonra
Türklerin Anadolu'dan geldikleri yöre-
lerin halk danslarına benzetilmeye ça-
lılması.

Daha sonra düzenlenen Azize oyununda bilhas-
sa üçüncü etkinin ağır bastığını ve Kıbrıs
karakterinden uzak bir oyun şekli'nde oluş-
tuğunu söyleyebiliriz.

Halbuki,daha sonraki gözlem ve araştırma-
lar göstermiştir ki,Kıbrıs Halk oyunlarının
Anadolu oyunlarından ayrı bir karakteri var-
dır.Çünkü,Kıbrıs,çok eski devirlerden gün-
ümüze kadar birçok devletlerin yönetimine gir-
miş,Ada olması nedeni ile değişik kültürler-
den insanların uğrak yeri olmuş en azından
uzun yıllar Türk toplumu ile Rum toplumu iç
içe yaşamıştı.Hal böyle olunca,kültür etki-
leşimi ile Anadolu'dan farklı bir halk oyunu
karakteri oluşması çok doğaldır.Bu suç değil-
dir.Folklor,günümüze ulaşan ne ise odur.
Folklorcu,gününde bulduğunu derler,toplar.
Folklor arkeoloji değildir ki kazıyalım,top-
rağın altındaki bulup çıkaralım.Folklorcu,
arkeolog gibi geçmişti karşıtiramaz.Örneğin,
1571'e geri gidemez. "1571'deki ne idi,öyle-
se bugün de o olmalıdır" diyemez.1571'den
veya daha öncesinden etkilenecek bir dinamizm
içerisinde günümüze gelen ne ise folklor odur
Diyebilirsiniz ki,kültür etkileşimi bazı gele-
neklere,dile ve dine etki etmemiştir.Etkile-
şim olmuştur.Bazı alanlarda daha az,bazılar-
ında ise çok olmuştur.Oyunlarda etkileşim
fazladır.Çünkü oyun,taklit edilmeye çok uy-
gundur.Beğenilen bir figür kolaylıkla tak-
lit edilerek öğrenilebilir ve kısa zamanda
benimsenebilir.Dolayısıyla,halk oyunlarında,
Kıbrıs'ta yaşayan toplumların birbirlerine
etkileri çok olmuştur.Bunu böyle kabul etme-
le Türk Türklüğünü,Rum ise Rumluğunu kaybet-
mez.Bundan kimse endişe etmesin.Bundan ka-
sıtlı olarak endişe duyup,gerçek vatan ço-
cuklarına "Rum oyunu oynarlar" deyip "Rumcu"
damgasını vurmak gayretine girenler şahsi ve
politik iktidar çıkarlarını sürdürmek amac-
ını gütmektedirler.Bu kişiler farkında olma-
dan Kıbrıs Türk Toplumuna damga vururlar.
Buna da hakları yoktur.Gitsinler köylere,
baksınlar bakalım Türk Halkı ne oynuyor? O
zaman yargıları "Bunların hepsi Rumcu" mu
olacaktır?

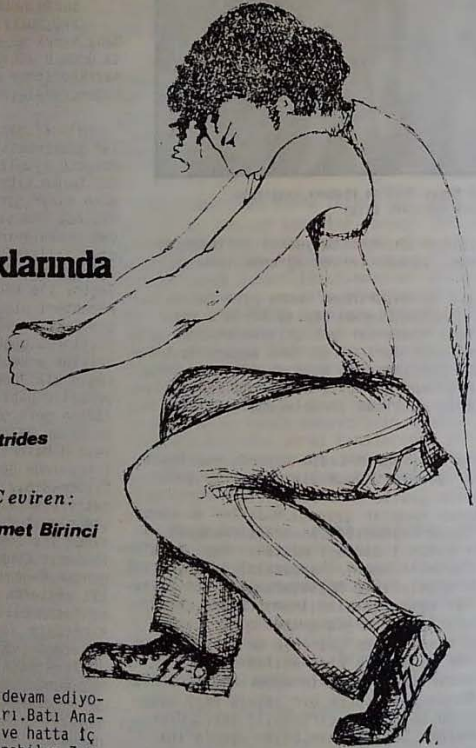
Gelecek sayıda,HAS-DER'in kuruluşu ve
1978 sonrası gelişmeler konumuzu oluştura-
caktır.

Yunan Kaynaklarında Oyunlarımız "Zeybek"

Ted Petrides

Çeviren:

Mehmet Birinci

Desen: Greek Dances: sayfa 56'dan alınmıştır.

Çeviri dizimize bu sayıda da devam ediyoruz. Bu kez konumuz Zeybek Oyunları. Batı Anadolu'da (Ege'de) çok yaygın olan ve hatta İç Anadolu'da, Ankara'da bile rastlanabilen Zeybek türü halk dansları Kıbrıs'ta da yaygın bir şekilde bilinmektedir. Kuşkusuz her yöre, Zeybek türünün temel figür karakterlerini korurken ona birtakım yöresel özellikler de katmıştır. Yunanistan ve Türkiye arasında Zeybeğin Rum oyunu mu, Türk oyunu mu olduğu konusu tartışılırken, Kıbrıs'ta da Türklerle Rum-

ların Zeybek oyunlarını ayrı ayrı derlemele-riyle aynı tartışma gündeme gelmiştir. İşte bu tartışmayı daha bilinçli ele alabilmemiz için her kesimin bu konuda neler düşündüğünü bilmemiz yararlı ve gereklidir. Sözü yine Ted Petrides'e bırakıyorum:

* Halk Sanatları derneği, Yönetim Kurulu ve Araştırma kolu üyesi. İktisatçı.

"ZEYBEKİKO" (ZEYBEK)

Bu dansın adına kaynak teşkil eden Zeybekler, İzmir'in yanında, Ege denizi kıyılarına yakın dağlık bölgelerde yaşayan Türk olmayan (non-Turkic) bir kabile idi. Derler ki en iyi Zeybek dansçıları İzmir'den geldirdi. Türkler zeybek yerine bir ünvan olarak, sık sık efendinin kısaltılmış biçimi olan ve soylu (Lord or Master) anlamına gelen, daha geniş anlamda da kabadayı anlamına gelen "Efe" kelimesini kullanıyorlardı. Efendi kelimesinin kendisi Yunanca Afthentis (Aufthentis, İngilizce Authentic kelimesinin kökü) kelimesinden gelmektedir.

Dağlardaki barınaklarında genellikle eşkiya- lar gibi yaşayan zeybekler, bağımsızlık savaşı öncesi Yunanistan'daki Klepthler gibi Türk toplumunun zengin sınıflarının bedeninde dikengi- biydi. Sonunda, ödenekli görevi hal- ki eşkiyalardan korumak olan "Armatolos'lere" dönüştürülen Klepth'ler gibi, Zeybekler de ben- zer işlerle görevlendirildiler ve böylece bir koruma gücüne dönüştürüldüler. Bu nedenle, ve iyice donatılmış, tepeden tirnağa silahlı ve Yunanlıların kısa etekli Efsonları (Evzones) kullandıkları gibi, Türkler tarafından piya- de (Light Infantry) olarak kullandıkları, anlamda, kendilerine sık sık EFSONLAR denir- di.

Şimdilerde temel olarak, oldukça bireysel ve önceden hazırlanmamış adım ve figürlerle oynanan ve dansçının derin bir duygusallık ifade ettiği bir solo dansıdır. Adımları ya- vaş ve temkinlidir, ve dans eden, dansın her hareketinde yoğun bir dikkat içinde (Konsan- tre olmuş) görünür. Kırık dizler, yanlara doğ- ru uzatılmış eller, ritme göre çatlayan par- maklar, dudaklardan dökülen bir sigara ve za- man zaman hafif patlayıcı heyecanlı bir çıkış, ani dönüşlerde, çöküşlerde ve şiddetli sıçrama- larda, ellerin ayaklara vurmasında ifadesini bulur. Bu dans, diğerlerinden daha fazla Yunan- dansını özetler. Yalnızlıktan gelen gücü ve yoğunluğu, yanlara doğru uzatılarak yapılan sürükleyici dönüş ve hareketlerinden dolayı bu dansa sık sık Şahin dansı denmiştir.

Zeybeğin ölçüsü 9/4'tür. 9'un en uygun bö- lünmesi 2,2,2,1,1,1 veya yavaş, yavaş, hızlı, hızlı, hızlıdır. Günümüzün en popüler zeybeğinin ritmi ise şöyle ayrılabilir:

1223344556677889 (yani 4+5). Sayıların altındaki vurgularla gösterildiği gibi bu ritim, sonuna fazladan bir vurgu ile bir habaneraya benzetilebilir. (vurgu 9, yani 4+4+1) Zeybek öğrencisinin bu dansı uygulamaya geçmeden önce müziğiyle tanışması, ritmi kanına işle- yene kadar, belki de sadece müziğini dinleme- si, çok önemlidir. Dansın figürlerini önce mü- ziksiz olarak geçmek de yararlı olur. Bu iki öneriyi uyarak öğrenme süresi büyük ölçüde kısaltılacaktır:

Zeybek dansçılarının çoğu önceden hazırlanmamış, kişisel adımlarla oynadıkları için, önce ritmi öğrenip ayak hareketleri hakkında kabaca fikir sahibi olmayan bir kişin- in bu adımları öğrenmesi zor olur.

TEMEL HALK DANSI FIGÜRÜ: Halk dansı biçimiyle Zeybek Statiria'ya benzer. Yalnızca fark olarak Zeybek solo olarak ve zaman zaman iki kişiyle oynanır. Saf halk dansı biçimi bugün çok ender görülür. Fakat bunun dört çeşidi, modern kent dansına başlangıç olarak ve ritmin öğrenilmesine yardımcı olmak için kullanılmaktadır. Bunun figürleri sonradan modern kent zeybeğinde çeşitlemeler olarak kullanılabılır. Eski zeybek danslarının birçoğu aş- ıda gösterilen tempodadır.

Doum Tek Tek Doum Tek
Doum Tek Tek Doum Tek Tek

Günümüzün popüler kent zeybeği ise aşağıda gösterilen birleşik tempoya sahiptir.

Doumtek Tekdoum Tek
Doumtek Tekdoum Tek Tek

Ölçü sonu yerine ölçü başında üç kesin hızlı vurgu ile başlayan birkaç zeybek vardır. Bu zeybeklerde (diğer dört çeşitte görülen) son üç adım başa gelir. (Bunlar: Basit Zeybek ve Derin Zeybeğdir.

1-authentic: hakiki, doğru (M.B.)

2- statria: genellikle 2/3 ölçüsünde, aynı zamanda da 3/8 veya 6/8 ölçüsünde oynanabi- len ve temel olarak 3 adım figürüne dayalı bir Yunan halk dansı. (M.B.)

Kaynak:

GREEK DANCES by Ted Petrides. sayfa 57-66'dan kısaltılarak tercüme edilmiştir.

Halkbilimi ve Derneklerimiz

Erdinç Akün*

Bu sayımızda da, geçen sayıda başlattığımız Halkbilimi alanında uğraş veren derneklerin kısa özgeçmişlerini içeren bilgilerinizi aktarmayı sürdürüyoruz.

1- DERNEĞİN İSMİ: Girne Sanat Derneği

2- KURULUŞ TARİHİ: Eylül 1985

3- AMACI : Ülkemiz kültürünün araştırılması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için çalışmak. Yok olmaya yüz tutan kültür değerlerimize sahip çıkmak, insanımızı kişiliksizleştiren yabancı kültür saldırısını etkisizleştirmek, özellikle gençlerimiz arasında dostluk ve kardeşlik duygularını geliştirmek. Ülkemizde etkin, canlı ve verimli bir kültür-sanat ortamının yaratılmasına katkıda bulunmak.

4- ÇALIŞMA KOLLARI:

Olanaklar ölçüsünde kültür ve sanat alanında çalışmayı amaçlamasına karşın dernek bugüne kadar gerçekleştirdiği bir yıllık süre içerisinde ağırlıklıla halk dansları alanında çalışmıştır. İlk kuruluş yılında karşılaştığı büyük zorlukları (yer sorunu, eleman sıkıntısı

v.b.) kısmen atlatan dernek geçtiğimiz ay tiyatro çalışmalarına da başlamıştır. Yakın zamanda tiyatro kolunun pekiştirilmesi ve daha bilimsel bir temele oturtulması için çalışılacaktır.

5- HALKA DÖNÜK ETKİNLİKLERİ:

a) HALK DANSLARI GÖSTERİLERİ

b) TİYATRO

6- DEVAMLILIK ÇALIŞMA YERİ: Dernek ilk kuruluş aylarında çalışmalarını OTEM'de (Otelcilik ve Turizm Eğitim Merkezi) sürdürmüştür. Daha sonraları kullanılmaz durumda olan eski bir kilise binası Turizm ve Kültür Bakanlığı tarafından derneğe tahsis edilmiştir. Büyük ölçüde harap durumda olan bu bina dernek tarafından kısmen tamir edilmiştir. Ancak söz konusu bina, daha köklü ve ciddi bir tamire gereksinim duymaktadır. Dernek Mayıs 1986'dan bu yana çalışmalarını bu binada sürdürmektedir.

7- ELEMAN SAYISI:

a) Halk Dansları büyükler: 25 kişi

b) Halk Dansları küçükler: 20 kişi

8- BİR YIL BOYUNCA SUNDUĞU ORTALAMA ETKİNLİK GİSAD kuruluşundan bugüne kadar geçen bir yıl içinde iki etkinlik yapmıştır.

a) 1 Nisan 1986'da Turizm mevsiminin açılış günü törenlerinde halk dansları ekibi bir gösteri sunmuştur.

b) KKTC 1. Uluslararası Halk Oyunları Şöle-

* Halk Sanatları Derneği, Araştırma kolu İşçisi, Kıyafet Mühendisi.

nine katılan GISAD ekibi 13 Temmuz 1986'da Girne Kalesinde bir gösteri sunmuştur.

- 9- KATILDIĞI ULUSLARARASI ETKİNLİKLER:
KKTC 1. Uluslararası Halk Oyunları Şöleni.
GISAD devletten veya herhangi bir kuruluştan maddi destek almamaktadır.

B) 1- DERNEĞİN İSMİ: Değirmenlik Sanat Derneği (DES-DER)

2- KURULUŞ TARİHİ: 14 Kasım 1985

3, AMACI : Kısaca halkımıza özgü gelenek, görenek, töre, halk türkülerini, oyunlarını, manilerini, el sanatlarını ve benzeri değerleri toplamak, değerlendirmek, derlemek ve halka sunmaktır.

4, ÇALIŞMA KOLLARI :

- a) Halk Oyunları
b) Tiyatro
c) Araştırma

5- HALKA DÖNÜK ETKİNLİKLERİ :

- a) Tiyatro
b) Halk Oyunları
c) Saz Ekibi

6- DEVAMLILIK ÇALIŞMA YERİ: Değirmenlik

7- ELEMAN SAYISI : 50-60 kişi

8- BİR YIL BOYUNCA SUNDUĞU ORTALAMA ETKİNLİK SAYISI :
Değişebiliyor: Ancak ortalama 10 diyebiliriz.

Girne Sanat Derneği bir gösteri de

9-KATILDIĞI ULUSLARARASI ETKİNLİKLER :
KKTC 1. Uluslararası Halk Oyunları Şöleni

DES-DER devletten veya herhangi bir kuruluştan maddi destek görmüyor. Ancak özel bir kuruluş bir defaya mahsus olmak üzere DES-DER'e bağışta bulunmuştur.

C) 1- DERNEĞİN İSMİ: Göçmenköy Kültür Derneği (GÖÇ-DER)

2- KURULUŞ TARİHİ: 2 Eylül 1986

3- AMACI: Kıbrıs ve Kıbrıs-Türk-folklorunu araştırmak, yaymak ve zenginleştirmek, halk yararına eğitici ve kültürel çalışmalarında bulunmak ve halkın öz değerlerine sahip çıkmasını sağlamak.

4- ÇALIŞMA KOLLARI :

- a) Halk Oyunları
b) Halk Müziği
c) Satranç

5- HALKA DÖNÜK ETKİNLİKLERİ :

- a) Halk Oyunları
b) Halk Müziği

6- DEVAMLILIK ÇALIŞMA YERİ: Yoktur.

7- ELEMAN SAYISI: 30 kişi

8- BİR YIL BOYUNCA SUNDUĞU ORTALAMA ETKİNLİK SAYISI: Dernek, kuruluşundan bu yana geçen yaklaşık dört aylık süre zarfında iki etkinlikte bulunmuştur. Bunlardan ilki Göçmenköy Okul Aile Birliğinin dayanışma gecesinde kısa bir halk dansları gösterisi; ikincisi ise Göçmenköyde yine halk dansları ağırlıklı bir kültür gecesinin düzenlenmesidir.

9- KATILDIĞI ULUSLARARASI ETKİNLİKLER:
Yoktur.

Devletten veya herhangi bir kuruluştan maddi destek görmeyen GÖÇ-DER'e devlet başkanı Sn. Rauf R. Denktaş tarafından kıyafet yardımı yapılmıştır.

KKTC I. Halk Oyunları Şenliği ve Dijon Festivali Üzerine Notlar

Şerif Baykurt*

10-17 Temmuz 1986 tarihleri arasında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde uluslararası bir halk oyunları şoleni düzenlendi. Bu KKTC'de düzenlenen ilk uluslararası halk oyunları şenliğidir. İlk kez düzenlenmiş olması bakımından, önemi azımsanmayacak bu kültür olayının burada kısa bir öyküsünü vermek istiyoruz.

Uygulamalardaki eksiği yükseği üzerinde durulmadan denebilir ki, Kıbrıs Türk halkının coşkun heyecanla karşılayıp izlediği barışçıl nitelikteki bu halk dansları şenliğinin KKTC için önemi ve nasıl bir değer taşıdığı, günler ve yıllar geçtikçe daha iyi anlaşılacak ve kuşkusuz Kıbrıs Türk kültür tarihindeki yerini alacaktır.

Yeni kurulmuş ve tanıtılmaya çok ihtiyacı olan KKTC için bu uluslararası halk oyunları şoleni bir şenlik ve eğlence aracı olmanın ötesinde, uluslardan uluslara bir tanıma, tanışma, dostluk ve barış olayı olarak kendini kabul ettirmiştir.

İspanya, İtalya, Polonya ve anavatan Türkiye'den gelip günlerce halk arasında gösterilerde bulunan halk dansı topluluklarının son gün Salamis otelinde nasıl ağlaşıp ve kadın, erkek, genç yaşlı nasıl gözyaşları içinde kucaklaşıp ayrıldıklarını görebek, bu olayın ne denli büyük bir tanıma, tanışma ve dostlu-

ğa yönelme hareketi olduğuna yakından tanık olduk.

Henüz yeni kurulmuş bulunan ve Türkiye Cumhuriyetinden başka hiç bir devletin tanımadığı bir dönemde KKTC sınırları içine böyle kalabalık halk dansları toplulukları değil, futbol takımlarını bile getirip sokma olanağı yoktu. Böyle bir organizasyonu gerçekleştirip yürütmek o kadar güç, o kadar zor bir işti. Hatta Sayın Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'a:

-- Bu ekipleri buraya getirmeyi nasıl başardılar?
dedirtebilecek kadar güç ve zordu.

Çünkü Kıbrıs'ta hatta "navatan Türkiye'de bu konuyla ilgili pek çok kişi böyle bir işin yapılabileceğine inanmıyordu; onlara göre dış ülkelerden Kıbrıs'a folklor (folk-dans) ekipleri getirip uluslararası bir şenlik düzenlemek olanaksızdı.

Fakat bütün bu zorluklara karşın ele alınan sözkonusu şenlik gerçekleştirildi ve başarıyla sonuçlandırıldı.

KKTC Kültür ve Turizm Bakanlığınca daha sonraları "KKTC I. Halk Oyunları Şoleni" adı verilen bu şenlik nasıl planlandı, nasıl geliştirilip yürütüldü, nasıl gerçekleştirilip başarıyla sonuçlandırıldı, bu çalışmalarda kimlerin ne derecede emeği geçti? Bunları Kıbrıs'taki gençlerin yakından bilip öğrenmeleri için açıklamak gereksinimini duy-
dum.

1985 yılı Nisan ayının son günlerinin birinde genç müzikolog arkadaşım Bülent Alaner bana dedi ki:

* Gazı Üniversitesi, Mes. Eğ. Fakültesi Öğretim Görevlisi.

-- KKTC'den bir folklor derneğinin başkanı arakadaşımız sizinle görüşmek istiyor hocam,sizden bir randevu istiyor,görüşmeniz mümkün mü? dedi.

Sözü edilen dernek başkanı,Kıbrıs Halk Sanatları Derneği (HAS-DER) Başkanı Sayın Kani Kanol'du.

-- Memnuniyetle,dedim.Nerede ve nasıl uygun bulunursa orada görüşürüz.

Bülent Alaner:

-- Kani Kanol bu günlerde zaten Ankara'da bulunuyor,dedi.

ve böylece bir gün Kani Kanol'la Kavaklıdere Tuna Pastanesinde buluştuk.

Kani Kanol genç bir maden mühendisi ama kendini tamamen Kıbrıs Kültürüne vermiş,adeta adamış bir insan.Özellikle halk danslarına ve halk müziğine eğilmişti.Demek oluyordu ki araştırma ve çalışma alanlarımız birleşiyordu.

Kani Kanol neden benimle tanışıp görüşmek istemişti,onu da açıklamaya çalışayım.Bu ilk görüşüp tanışma toplantısından birkaç ay kadar önce,Halk Sanatları Derneğinin Kıbrıs'ta düzenlediği bir konferansa Müzikolog Bülent Alaner de katılmıştı.Bu sırada her halde söz konusu olmuş olmalıyım ki Ankara'ya dönüşlerimde,Kani Kanol da Ankara'da iken,benimle konuşma yapmayı uygun buldular.Öte yandan şu da anlaşılıyordu ki,Bülent Alaner'in halk müziği üzerindeki konferansı Kıbrıs'ta ilgi toplamıştı.Alaner'in de bulunduğu Tuna pastanesindeki bu toplantıda,bu buluşmada,folklor üzerindeki karşılıklı görüşmelerimizi ortaya koyduk.Özellikle Kıbrıs halk dansları ile ilgili sorunlar üzerinde durduk.Şimdi hatırladığım kadarıyla bu konuşmalarımız üç saat kadar sürdü.

Kanol,Kıbrıs'a gittikten bir ay kadar sonra Bülent Alaner'le tekrar buluştüğümüzda:

--"Hocam,sizi Kıbrıs'ta bir konferansa çağırırsalar gider misiniz?" dedi.

--"Kim çağıracak ve ne üzerinde konuşacağız?"dedim.

--"Sizde tahmin edersiniz ki,Halk dansları ve Genel folklor üzerinde olabilir ve Kani Kanol'un Başkanı bulunduğu HAS-DER'in da-

vetlisi olursunuz?"diye cevap verdi.

-- "Giderim."dedim.Ama herhalde sizde geleceksiniz,gelmelisiniz; çünkü halk danslarını halk müziğinden koparmak,bu iki konuyu birbirinden ayrı düşünmek oldukça güç."

Karar verdik.Kıbrıs'ta beş konferans verecektik.Konuların ağırlığı, başta halk dansları olmak üzere,halk dansları ve halk müziği üzerinde toplanacaktı.Gerekirse genel folklor üzerinde de konuşulabilirdi.Durumu HAS-DER Başkanı Kanol'a bildirdik ve 1985 Temmuz'unun ortalarında bir gün Alaner'le birlikte,konferans vermek üzere Kıbrıs'a doğru yola çıktık.

Kuşkusuz 1940'lı yıllardan beri Türk basınında Kıbrıs Türk Kültürü ve folkloru ile ilgili araştırma ve tanıtma yazılarına rastlanmaktadır,ve kuşkusuz son yıllarda Kıbrıs'ta folklor çalışmalarına eğilmiş pek çok aydın ve değerli folklorcu yetişmiştir.Nitekim yalnız Halk Sanatları Derneği'nin 1983-1985 yılları arasında düzenlediği Panel ve Sempozyumlarda bile;Mahmut İslamoğlu,Özden Nazım,Yaşar Ersoy,Mehmet Levent,Mustafa Serdengeçti,Ferahzat Gürsoy,Sevgül Uludağ,Ali Atakan,Kutlu Adalı,Ahmet An,Bekir Azgın, Haşmet Gürkan Bener Hakkı Hakeri,Ali Nesim,Harit Fedai,Nazemin Gelen ve Oğuz Yorgancıoğlu olmak üzere,ilginç ve özgün konuları içeren bildirileri ile katılan değerli folklorcuların ve Kıbrıs aydınının kendi köken kültürlerine ne denli ciddi bir biçimde eğildiklerinin açık bir belirtisi olarak ortaya çıkmaktadır.Söz

Şerif Bayraktar

konusu bu Panel,Sempozyum ve Konferanslar sonunda da basılması gerekli ciltler dolusu bilgi ve belge basılmaya hazır duruma getirilmiştir.

Görülüyordu ki; Kıbrıs'ta folklor alanında pek çok çalışmalar yapılmıştı. Fakat henüz bazı uygulamalara ve eylemlere geçilememişti. Zaman zaman okullarda ve gençler arasında, halk dansları eyle alınmıştı. Ama ne Türkiye dışındaki festivallere gidilmiş, ne de halk müziği ile ilgili yeterince derleme yapılmıştı. Kısaca söylemek gerekirse anavatan Türkiye'deki bazı şenlikler bir yana bırakılırsa, Kıbrıs Türk Halk Kültürü ve sanatları bakımından kendi sesini dış ülkelerde duyuramamış, dış dünyalara açılmamıştı.

Bizim Konferanslarımız Lefkoşa Atatürk Kültür Merkezi Konferans salonunda başladı. Hemen şurada memnuniyetle belirtilebilir ki, HAS-DER'li gençler çok iyi çalışmışlardı. Konferanslar çok ilgi topluyordu. Her konferansta salon dinleyicilerle denilebilir ki tamamen doluyordu. Konferansların çok ilgi topladığı şurada da anlaşılıyordu: Konferanslardan sonra gençler özellikle dernekle ilgisi olan gençler ve Kıbrıs'taki gazeteciler, basın yayıncılar Dernek Başkanı Kanol'un evine geliyorlardı. Ben Kanol'un evinde misafir ediliyordum. Orada Kıbrıs'ın halkbilimi konularını, genel kültür konularını, kültürlerin, özellikle halk kültürlerinin uluslararası yapısındaki önemi, toplumlardaki insanların birbirlerine bağladığı gibi hususlar üzerinde geç vakitlere kadar konuşuyorduk. Kıbrıs gençleri bu konularla çok yakından ilgileniyorlardı.

Şerif Baykurt bir HAS-DER çalışmasını izlerken. (Temmuz 1984)

Kıbrıs gecelerindeki bu söyleşilerde bir husus çok ilgimi çekiyor ve beni çok düşündürüyordu.

Gençler, halk dansları ve festivallerden söz açılınca daha çok ilgileniyorlar ve bu husustaki gezi anılarını büyük bir istek ve zevkle anlatıyorlardı. Örneğin bazıları bir kaç kez Türkiye'deki şenliklere katılmıştı. Bu onlar için önemli bir konuydu. Bu gezilerdeki anılarını zevkle ve zevkle anlatıyorlardı.

Bu zevkli konuşmalar sırasında aklıma, bir gün bu gençleri de Avrupa'daki Festivallere götürebilme konusu düşüyordu. Hatta dış ülkelerden Kıbrıs'a bazı ekipler getirerek onların da dış ülkelere açılmaları sağlanabilirdi. Bu konularda Kıbrıs'lı gençler kadar yeni kurulmuş KKTC'nin de ihtiyacı vardı. HAS-DER'deki gençlerin halk dansları üzerindeki çalışmalarını yakından izleyebilmişim. Onlar bana bu olanağı sağlamışlardı. Görmüşüm ki, bu derneğin gençleri de Avrupa'daki festivallere katılabilecek güçtedir. Onlar da bu çeşit gösterileri çoktan hak etmişlerdi. Öyleyse bu gençler için ve Kıbrıs için birşeyler yapmak gerekiyordu. Bu konularda uzun yılların bana verdiği azımsanmayacak deneyimlerim, bilgi ve görgülerim vardı. Bu söyleşiler sırasında konuşmalarda kafamı hep bunlar kurca-lyordum.

Geceleri, gençler ve misafirler gittikten sonra evde yalnız kalınca Kanol'la uzun uzun konuşup tartışarak bu konularda neler yapabileceğimizi ve gücümüzü ortaya koymaya çalışıyorduk. Doğal olarak tahmin edileceği gibi Kanol'la birlikte Kıbrıs'tan ayrılmadan önce bazı kararlara varmıştık.

Bu arada şunu da eklemeliyim: HAS-DER araştırma ve derleme konularını öyle derinlemesine bir biçimde ele almıştı ki, tüm araştırmalar kamero, video ve teyplerle saptanıyordu. Kanol değerlendirmelerini işte bu araçlar aracılığı ile ortaya koyuyordu. Hemen hemen bütün Kıbrıs'ın halk danslarını saptamıştı. Gerçi Kıbrıs'ın nüfusu azdı ama; açık gönüllülükle söylenmelidir ki, Türkiye'mizde bile bu tip yeni teknik araçlarla folklor çalışmalarını yapıldığına ender olarak rastlanmaktadır.

Kıbrıs'ta halk arasında ve köylerde Dernek ile yaptığımız araştırma gezilerinden başka, Kanol'la birlikte Kıbrıs danslarının esasını ve ilkel biçimlerini de bantlardan ve filmlerden açıkça görüp in-

celeyebiliyorduk.Bu benim için Kıbrıs halk danslarını yakından tanıyabilme olanağını sağlamıştı.

Gerek konferanslardaki konuşmalar sırasında,gerek gençlerle yaptığımız sohbet toplantılarında ve araştırma gezilerinde Kıbrıs'ın,özellikle halk danslarında kendini gösteren bazı sorunları olduğuna tanık olduk.Bu sorunlardan biri halk danslarının adları ile ilgiliydi.Burada da küçük bir açıklama yapmak istiyorum;Çünkü bu konuya ilerde bir kez daha değinmek durumunda kalacağız.

Halk danslarının adlarıyla ilgili bu sorun Türkiye'de de vardı.Bu,araştırmalara dayanan bilimsel sorun bugün de yüzde-yüz çözümlenmiş sayılamaz.Kıbrıs'ta bazı halk dansları Türkçe değilmiş duygusunu yandıırıyordu.Kasap ve Sırto sözcükleri gibi.İsimler böyle olunca oyunlarda da bazı tereddütler meydana geliyordu,Acaba oyunlar bizim mi idi? Ama şunu da belirtmek gerekir ki Türkiye'de de bizim olan milli oyunlarımızın adları sözcük olarak çok açık bir biçimde çözümlenip çözülenmiştir.Bar'lar,Horon'lar,Kasap'lar,Zeybek'ler yüzdeyüz Türk oyunlarıdır.Bunların Türk oyunları olduğundan kimsenin kuşkusu yok.Bu bir gerçek.Ama sözcükler henüz oyun ve anlam bakımından ne ifade ediyordu,çok net ve açık bir biçimde bilinemediği için araştırmalar sürdürülmektedir.

Halk danslarının doğuşu ya da yarıdılışı,gelişmesi ve giderek ulusallaşması pek çok araştırmacıyı ömür boyu uğraştıracak nitelikte önemli bilimsel konulardır.Bu bilimsel konu Kıbrıs'ta fazlasıyla tartışılan bir güncel sorun haline gelmiş.Ama sorunun cevabı apaçık ortada duruyordu.Tıpkı Anavatan da Anadolu halkı tarafından sevilerek oynanan söz konusu oyunların Türk oyunları olduğu gibi,Kıbrıs Türk Halkı tarafından sevilerek oynanan halk oyunları diğer bir deyişle halk dansları da Kıbrıs Türk Halk danslarıdır.

Folklorun amacı, ait olduğu toplumda yaşayan her türlü bilgi,beceri,gelenek,görenek ve her türlü birikimi derleyip değerlendirmektir.Halk içinde yaşayan her türlü gelenek-görenek bilimsel olarak bilinseydi,folklor malzemesi olmaktan çıkıp ait olduğu bilim dalındaki yerini alırdı.Kıbrıs Türk Halkının,Türk toplumunun sevipere,benimseyerek oynadığı ve sahip olduğu danslar,kendilerine aittir.

Kâni Kanol'la,Kıbrıs'tan ayrılmadan önce şu iki konu üzerinde kesin karara varmıştık:

- 1- KKTC'nde Uluslararası bir Halk Dansları Şenliği (Festivali) düzenlemek,
- 2- Avrupa'daki Uluslararası Halk Oyunları Festivallerinin bazılarından davet almak.

Birinci konumuz KKTC'nde Uluslararası Halk Dansları Festivali düzenlenmesidir. Bu KKTC için çok önemlidir,şunun için çok önemlidir.Yeni kurulmuş KKTC'ne yabancı halk sanatçıları,yabancı misafir gruplar halinde kendi bayraklarıyla geldikleri ve Kıbrıs cadde ve sokaklarında kortejler halinde geldikleri zaman,Kıbrıs halkında bir heyecan meydana gelecektir.Kıbrıs Türkü tanınmasının sevincini yaşayacaktır.Boyle bir kültür olayının vereceği heyecanla da ulus olmanın gururunu bir kez daha duyacaktır.Kaldı ki,bu gün artık bütün dünyada halk dansları festivalleri bir eğlence aracı olmaktan çıkmış,gençler arasında bir barış unsuru olarak ele alınmaya başlamıştır.Ayrıca bu festival ya da şenlik sonunda Kıbrıs'taki gençlerin oluşturduğu halk dansı gruplarına da,bütün dünya festivallerinde geleneleşmeye başlayan karşılıklı dostluk davetlerine uyularak Avrupa'daki festivallere çağırılacaklar,bu suretle Kıbrıs'taki Türk gençlerine de dünyadaki gençlik festivallerine katılma yolları açılacaktır.

İkinci olarak,Avrupa'da yoğunlaşmış bulunan festivallerin bazılarından davetler alınmalıdır.Bu da KKTC'de yapılması düşünülen Uluslararası Halk Dansları Şenliği kadar önemliydi.Çünkü bir halk dansı grubu gittiği ulusta kendisiyle birlikte ait olduğu ulusu,yani KKTC'ni de tanıyacaktı ve ayrıca KKTC'nin bayrağı da yüzbinlerin ve televizyonlar aracılığı ile milyonların seyredeceği şehirlerde Genç Cumhuriyetin Simgesi olarak dalgalanacaktı.

(SÜRECEK)

Bir masal: İncircinin Dediği

Ulus Beledöglü *

Gocagari'nin biri oğlunun yanında galırmış.Ama hayatından hiç memnunluk getirmemiş.Devamlı ihlanır,sümük çekermiş.Hukara gelini onu memnun etmek için elinden geleni yaparmış.Gene bir gün oda da otururlarken,kapının önünden satıcılar geçermiş.Gelini gocagariyi sevindir-mek için;

Gelin- anne,sağa bundan alayım mı?

Yaşlı- 1,1 istemem

Gelin- bundan alayım mı?

Yaşlı- a a istemem

dermiş da başka birşey dememiş.Derken bu defa da kapının önünden bir incirci geçermiş.

Gelin- Dur sağa incir alayım sen inciri seven, diyerek incirciyi çağırmiş, incirci gelinca;

Gelin- Bize bir okka incir dart da içerden para alıp geleyim

deyip içeri girmiş.Incinci,gocagari'nin ihlanıp sümük çektiğini görünca,

incirci- Neyin var ya gocagari diye sormuş.Gocagari cevap vermeyip fena fena bakmış,bunun üzerine

incirci- Bilin be gocagari,ben seniñ derdini anladım.Seniñ canın goca ister.

dermiş.Bunun üzerine

Yaşlı- İsterim ya

dermiş.

Bu sırada gelini gelip parayı getirmiş, incirci da alıp gitmiş.Gelini bakmış bu defa da gocagari derin derin iç çeker durur,dayanamayıp

Gelin- Be anne demiş,ya derdini söyle ya da ıgilayıp sümük çekmekten vazgeç

dermiş. Bunun üzerine,

Yaşlı- İncircinin dediği,incircinin dediği diye söylenmeye başlamış.

Gece olup da gadinin gocası eve gelinca bütün olan biteni gadin gocasına anlatmış.

Koca- Bir da-ben sorayım da belki başa ne

istediğini söyler

deyip,gocagari'nin yanına gitmiş.

Koca- Neyin var,be anne.Bir şey istersen çekinme da soyle başa

demiş. Bunun üzerine gene

Yaşlı- İncircinin dediği,Incircinin dediği diye dutturmuş.Ama ne dediğini söylemezmiş. Ertesi gün sabah olunca,oğlu ortalığı yemiş atmış en nihayet incirciyi bulmuş.

Oğul- Yahu demiş,bizim gocagariya ne dedin da duddurdu illa da incircinin dediği,incircinin dediği diye.

incirci da bunun üzerine,

incirci- Vallahi seniñ gocagari ihlanır sümük çekerdi,ben da merak ettim neyin var gocagari diye sordum.Fena fena baktığını görünca,vallahi sen gocacık isten be gocagari dedim gendine.

dermiş.

Oğul- Demek öyle,deyip doğru eve gocagari'nin yanına gitmiş.

Oğul- Be anne sağa goca alayım isten?

demiş.Gocagari'nin keyfi yerine gelmiş.Sevincinan,

Yaşlı- İsterim ya.

dermiş.

Oğul- Tamam,bu gece sabahı damda et yarın seni evlendiririm

dermiş.

Yaşlı- Tamam.

deyip dama çıkmış.0 gece da gırağıdan ortalık geçilmezmiş.

Yaşlı- Bu gece tuftur gece,yarın gucak gucağa,bu gece tuftur(soğuk) gece, yarın gucak gucağa

deye deye donup nalları dikmiş.

Kaynak :

Adı Soyadı:Fatma ARIF

Doğum Yılı:1911

Doğum Yeri:Serdarlı (Çatoz)-Mağusa

İkametgah :Yenişehir-Lefkoşa

* Halk Sanatları Derneği,Yönetim Kurulu ve Arastırma Kolu üyesi.İşletmeci.

Bıçak Oyunu

Çeviren:

Engin Anıl

Araştırmalarımızda, halkımızın sevecek ve zevkle oynadığı Bıçak Oyununu Kıbrıs-lı Rumların nasıl oynadığını, bir dönemde Kıbrıs'ta film çekmeye gelen bir İngiliz film gurubu tarafından kaleme alınan, "We Made a Film in Cyprus" isimli kitap-tan öğreniyoruz.

Gelecek sayımızda arkadaşımız Kâni Ka-nol bu oyunun Kıbrıs lı Türkler tarafın-dan ve Anadolu insanı tarafından nasıl oynandığını, kökenini ve nasıl yorumlana-bileceğini anlatmaya çalışacak.

lı vadilerden aşağıya indik....

Vadinin bir kaç mil aşağısında, hos ko-kular içerisinde ufak köhne bir köye rast-

Stavro'daki dağ istasyonundan Soli'ye gidip ordan da Baf'ın batı kıyılarını do-laşmaya karar verdik. Ozeri yıllardır pör-laşmış çam, yeşil badem ve parlak kiraz kap-

İradık.Kadınlar toprak yığınlarının altında odun kömürü yakıyorlardı.Cıkan koku vadinin üzerinde zarif bir duvak gibi dalgalanıyordu.Arabadan inip evlerin arasından yukarıya doğru yürümeye başladık.Tüm köy bizi karşıladı ve İncir ağaçlarının altına üzerinde sarap ve yiyecek olan masalar kuruldu.Uzun deri çizme ve bezav yün kazak giymiş erkekler etrafımızda toplanırken kadınlar da belli bir uzaklıkta kümelendiler.

Keskin tatlı vemeklerimizi yiyip sarap içerken sohbet şenlendi.Akabinde bir ihtiyar şarkı söylemeye,baska biri de oynamaya başladı.Güle oynaya ter içinde tüm becerilerini ortaya döktüler.Hevecan dalgası yükseldi ve İncir ağaçlarının altındaki kadınların esmer yüzleri al al oldu.

Fuller "Onlara bıçak oyunu oynatalım, hoşlanacağını sanıyorum" dedi.Fakat hayır oynamayacaklardı.Müzik yoktu.Onlara ben eşlik etmeyi önerdim.Böylece bir keman getirdiler.Bu yaptığım haddini bilmezlikti.Çünkü onların müziğinin ölçü aralıkları batılı bir kulağın kapamayacağı kadar farklı ve incedi.Fakat çok üzerine düştüler.Bir adam eğilip melodiyi bana sarap ve sarımsak kokan nefesiyle mırıldandı.Ben ona müziğin özünü verene kadar defalarca tekrarladım.Daha sonra ben müziği çalarken onlar oynadılar.Kalabalık gittikçe arttı ve elle tempo tutmaya başladı.

Bıçak oyunu

Oyunda iki adam bir bıçak ve bir de mendil vardı.Bıçak kabzasına kadar yere saplanmıştı.Mendilin birer ucundan tutan iki adam da onun etrafında sekiyordu.Ansızın adamlardan biri geriye doğru eğilmeye başladı.Adam eğilebildiği en uc noktaya eğilip bıçağı dişleriyle kavradı ve onu yerden yavaşça çıkardı.Bu an seyircilerden büyük bir sevinç cıvıltığı göğe yükseldi.

Bıçaklı adam bu defa vahşice.bitkin, nefes nefese soluyarak diğerinin etrafında döremeğe başladı.Havada tuttuğu bıçak günes ışınlarının vurmasıyla bir an parladı ve daha sonra arkadaşının göğüs hizasında sertçe bıçakladı.Çevredeki insanlar derin bir nefes aldı.Her ağızdan kendinden geçercesine sesler yükseldi.Kadınların haykırışları ise ürken bir kuş sürüsünün seslerini andırıdı.Bıçaklanan adam ağır bir şekilde geriye düştü,biraz debelendikten sonra hareketsiz kaldı.Diğeri onun yanına cömeliip bıçağı ters tutarak aşağıdan bir damar kesti ve deriyi şişirmek için ordan üflemeğe başladı.Daha sonra yüzükoyun yatmış adamın vücudundan aşağıya doğru elini müziğin ritmine göre sallayarak bıçağıyla uzun çizgiler çekmeye başladı.Bıçak göğsünden,belden ve kaskatı kesilmiş ayaklardan aşağıya vahşice işledi.Kalabalığın iç ce kişi ve homurtuları arasında katil kurbanının derisini yüzüdü ve oyun son buldu.

Bu dansın (oyunun) vermeye çalıştığı mesaj benim hiç anlamadığım bir şeydi. Ama bu mesaj bu dağlara özgü bir şey olmalıydı.Burda yaşayan bu insanlar cobandılar.Kusaklar boyunca cobanlık yapmış insanların torunlarıydılar.Tüm şarkı ve danslarında bu tad vardı.Tıpkı çocukların oyunlarında olduğu gibi av,öc ve kanın tadı.

Kaynak:

We made a film in Cyprus
Laurie Lee and Ralph Keene
First Published 1947

Tarhana

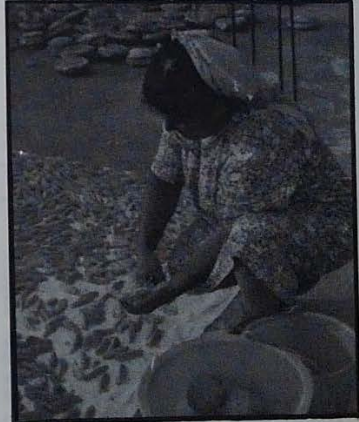
Hasan Bulunç - Öcal Erten*

Sorduğumuz kaynak kişilerin anlattıklarına göre "Tarhana" yapımında süt, ekşimiş yoğurt(maya olarak), tuz ve buğday kullanılmaktaymış. Bunlara ek olarak Mesarya yöresinde nane de kullanılmıyormuş.

Kullanılacak tarhanalık buğdayın beyaz, taze ve dolu, yani iri taneli olması gerekiyor. Eğer buğday eski ise bitleniyor.

Tarhana yapımında kullanılacak yoğurdun yapılışına gelince: Yoğurt yapımında kullanılması kararlaştırılan süt önce kaynatılır sonra tüm yoğurdun bekletileceği büyücek sırlı bir testi veya bir cam kavanoza konur. Her ne kadar plastiğin sağlığa zararlı olduğu söylenip, bilinmekteyse de büyük plastik bidonlar içerisinde yapanlar da var. Belki nedeni sırlı testilerin günümüzde az bulunur olması veya hiç bulunamayışı ve aynı şekilde cam kavanozların pahalı olmasıdır, bilemiyoruz. Kaynatılan süt bir süre soğumaya bırakılıyor ve parmak yanmayacak ısıya düşmesi bekleniyor. Bu amaçla, tarhanayı yapacak olan kişi serçe

parmağının ucunu süte batırarak istenilen kıvama gelip gelmediğini deniyormuş. İliyan süte, maya görevi yapacak olan ekşimiş (bir kaç günlük) olgunlaşmış yoğurdun katılmasına gelince, normal büyüklükte bir lenger süte, bir çorba kaşığı bu damızlık yoğurttan konması yeterli

Fatime teyze tarhana keserken.

* Halk Sanatları Derneği, Yönetim Kurulu ve Araştırma Kolu Üyesi, Kamu Görevlisi.

** Halk Sanatları Derneği, Araştırma Kolu Üyesi, Acık Öğretim Fakültesi öğrencisi.

- Tarhana kesiminde kullanılan "Kamuş"

oluyor .Damızlık yoğurdun süte karıştırılması ise ayrıca özen gösterilmesi gereken bir konu.Şöyle ki,yoğurt,bekletilen sütün bağladığı Kaymak dağıtılmadan ve sadece bir köşesinden yavaşça dökülüp,ılık süte karıştırılarak yedirilir. Ama önce maya olarak kullanılacak yoğurdun biraz süt karıştırılarak dökülecek kıvama getirilmesi gerekiyor. Süt damızlandıktan sonra ağzı örtülüp dinlendirilir. Kabin ağzını örtmek için bir bez parçası kullanılmalıymiş ki,damızlanmış ılık sütün terini çekilsin.Sonraları gün aşırı(her gün) bir iki okka süt ilave edilerek istenilen yoğurt miktarına ulaşıncaya kadar bu işleme devam edilir. Günler geçtikçe de yoğurt ekşirmiş ki, bu ekşimsizlik tarhanaya özel bir lezzet vermiştir.

Karışımın doyuma ulaştığını anlamak için,kazan içinde kubbe biçiminde yığın yapılır. Şeşer tepelene yığılan karışım kubbe şeklini kurursa istenilen kıvama(doyuma) ulaşılmış olur. Böylece pişirilen yoğurt ve buğday karışımı soğumaya bırakılır,ta ki;sıcaklığı elin dayanabileceği ısıya düşünceye kadar.Yanmayacak dereceye gelince elle yığılarak bir avuca sığacak büyüklükte yumak şeklinde lenger,sini gibi kablara dizilerek tarhananın kesileceği yere taşınır.Güneş görebilecek bir yere (genellikle damlara) serilen kapot veya humayından yün tüy çıkarmayan kumaş,dikilmiş çarşaflar serilir.Daha son-

ra tarhana yumakları bir avuca alınıp diğer elle kesimi yapılarak çarşaflar üzerine dizilerek kurumaya bırakılır.

Tarhana kesimi kaşık ile,kamuş ile,elin avuç kısmı ile veya parmak ile olabiliyormuş.Kamuş ile kesimi tercih ettiğini söyleyen Tahir Dayı "kamuşla kesimin" avantajlarını şöyle sıraladı: "Kamuş ile kesme tarhanaya üç köşeli güzel bir şekil verir. Seri şekilde kesim yapılmasını sağlar. Aynı zamanda kamuş ile kesilen tarhanalar ince kesildiği için erken kurur."

Kesimde kullanılan kamuş,resimden görüleceği gibi yirmi-yirmibeş santimetre boyunda,başparmak kalınlığında olup,uç kısmı yarından kesilerek oluk biçimi bir şekil verilmiştir.Sap olarak tutulan kısım kabukları sıyrılmış yuvarlak kamuştır.

Tarhanalık buğdaya gelince: Gerekli miktarda temin edilen buğday önce "Kalburlanıp" yabancı tohum ve molozlardan temizlenir. Kalburlanan buğday iyice yıkandıktan sonra kalburdan düşmeyen yabancı maddeler ise elle ayıklanmıştır. Böylece tamamen temizlenmiş olan buğday öğütülmek üzere değirmene götürülür. Araştırma yaptığımız kişilerden Tahir Dayı ,buğdayını Ortaköy değirmeninde öğüttüğünü söyledi.Değirmenden alınan buğday elekte "evsenip" unu,kepeği ayrılır. Böylelikle buğday pişirmeye hazır duruma getirilmiş olur.

Tarhanalar kesilip kurumaya bırakılıyor.

Tarhanalar kesilirken

Yoğurt kıvamına gelen damızlanmış, ekşimsiz süt, büyük bir kazana dökülüp, bol ateşte devamlı karıştırılarak kaynatılır. Kazanın kalaylanmış olması gerekir. Tercihen ısıyı tutan büyük bakır kazanlar kullanılıyor. Ateş olarak helen kullanılmakta olan odun ocağı veya gazlı ocak veya da "İambasuyu" ile çalışan büyük başlı ısımlerden yararlanılıyor.

Tarhana yapımında bir okka buğdaya iki okka yoğurt "oranı" uygulandığı gibi, bu işi "göz kararı" buğday ilave ederek de yapabiliyorlar. İşin büyüklüğüne göre bir kişi tek başına buğdayı döküp (azar, azar) karıştırabildiği gibi, biri sürekli dökerken diğeri karıştırarak iki kişi ile de yapıyormuş pişirme işlemi. Kaynamakta olan kazan içindeki karışımı (bu aşamada henüz tarhana denemiyormuş) karıştırmak için uzun saplı tahta kaşık, oklavı (oklava) veya bu işlem için hazırlanan özel kürekler kullanılıyor. Bir buçuk-iki metre boyunda olanları da olduğu söylenen (araştırma yaptığımız kişilerde biz bunu görmedik) ve ağız üç-dört parmak genişliğinde yassı bir kısımdan oluşan bu özel kürekler özellikle odun ocaklarında odunların alevinden korunmak için kullanılmıştır. Karıştırma işlemi de kazanın dibinden yukarıya doğru yapılmış ki; dibi tutmasın. Bu arada ağız tadına göre tuz ve kullanılacaksa nane ilave edilir. Pekleşmeye yüz tutunca ateşi azaltılır. Lapalaşınca, yani pişme kıvamına gelince ocaktan indirilir. Bu ara-

da karıştırma işlemine devam edilmektedir. Göz kararı tarhana yapanlar buğday katmaya devam ediyor ve bu karışım ateşten indirilmesine karşın, sahip olduğu ısı ile yeni ilave edilen öğütülmüş buğdayı rahatlıkla pişirebiliyor.

Tarhana hava şartlarına göre üç-beş günde kurur. Kuruyup kurumadıklarını anlamak için ise en kalın kesilen tarhanalardan biri seçilerek kırılıp ortasına bakılmış iyice kurduğunda torbalar içerisinde güneşli, rutubetsiz bir yerde saklanırmış. Torbalar dokuma kumaştan olmalıymiş ki, tarhana hava alsın ve küflenmesin. İyi güneşletilmeyen tarhanalar küflenip, kurtlanırmış.

Kişileri tarhana yapmaya yönelten esas sebep Eylül-Ekim aylarında hayvanların vermiş oldukları süt oranındaki azalmadır. Böylece hayvan sahipleri az miktarlarda elde edilen suları değerlendirmek ve bir kısım kişilik yiyeceklerini de temin etmek için tarhana yapımına yönelirler.

Türkiye'de de tarhana yapıldığını öğrendik kaynak kişilerimizden. Fakat Türkiye'de, Kıbrıs'takinden farklı olarak yapımında öğütülmüş buğday yerine elenmiş un, domates suyu, kırmızı biber, kekik otu ve yemek yağı konurmuş. Ama yöntem olarak izlenen yol hemen hemen Kıbrıs'takinin aynıymış.

Kaynak kişilerimizden Tahir Dayının dediği gibi: "Tarhana iki defa pişirilen bir yiyecektir." Ayrıca tarhana taze kesilmiş durumda da yenilebilmektedir.

Kaynak:

Adı Soyadı: Fatime BİYİK
Doğum Yılı: 1936
Doğum Yeri: Baf
İkametgah: Küçük Kaymaklı-Lefkoşa

Adı Soyadı: Tahir BİYİK
Doğum Yılı: 1936
Doğum Yeri: Prasyo-Baf
İkametgah: Küçük Kaymaklı-Lefkoşa

Adı Soyadı: Duriye AVARE
Doğum Yılı: 1938
Doğum Yeri: Baf
İkametgah: Güzelyurt

Adı Soyadı: Sabiha KARA
Doğum Yılı: 1944
Doğum Yeri: Kırmı-Girne
İkametgah: Güzelyurt

Semra

Manilerimiz

Ulus Beledođu

Ovalarda gonnara
Ben varamam onlara
Beni yardım ayıran
Yetişmesin yennara

Entarisini ben biçdim
Ateşine ben düşdüm
Ne talihsiz başım var
Vefasız yare düşdüm.

Armıdın Kışındayım
Deryalar içindeyim
Anne beni vurdular
Al kanlar içindeyim.

Armıd dalda sallanır
Yere düşer ballanır
Bir oğlan vezir olsa
Gene gıza yalvarır.

Sıra sıra guylar
Geldim bağdım uyurlar
Eğildim bir opeyim
Gorgdum beni vururlar.

Teren gelir Mersin'den
Mersin'in neresinden
Ben yarımı tanırım
Velesbidin zilinden

Denizin ortasında
Mor gömlek arkasında
Liververinan vurdular beni
Denizin ortasında

Denizin dibi minare
Gölge vurur kenare
Beni yardım ayıran
Yetişmesin mezare

Ah şu dağlar
Ah bu dağlar
Benim bu deli gönlüm
Her gün ağlar

Dağların başına
Çadır guraydım
Gelene geçene
Yarımı soraydım.

Dağlarda gar galmadı
Yüreğimde yağ galmadı
Daha çok yazacağdım
Defterde yer galmadı.

Uzum goydum sepete
Çavuş begler tepede
Ben Gulsunu öldürdüm
Şan olsun memlekete.

Portokal dilim dilim
İki gözüm sevdiğim
Ne yaptım da gücendim
Gurusun ağzım dilim.

Bahçalarda kereviz
Biz kereviz yemeyiz
Bize Kıbrıs'lı derler
İstanbul'a girmeyiz.

Geminin düzeni var
İçinde gezeni var
Yedi yıldır gezerim
Yarımden güzeli var.

Ay ayandır eladır
Sevda başa beladır
Gomşuluktan yar seven
Yapılmışça binadır.

Ata binetim geldi
Çayda inesim geldi
Gara gözlü oğlumu
Şimdi göresim geldi.

Dam üstünde kediler
Yemek verdim yediler
İki gözü kör olsun
Görmeden söylediler.

Hanay yaptım dikleme
İçinden kilikleme
Senden bana fayda yok
Köşelerde begleme.

Hanay yaptım daş ister
Pencereyi beş isder
Benim o deli gönlüm
Altın dişli yar isder.

Kaynak:

Adı Soyadı: Fatma ARİF
Doğum Yılı: 1911
Doğum Yeri: Serdarlı (Çatoz)-Mağusa
İkametgah: Yenişehir-Lefkoşa

Harikây den bir görünü.

Okyay Sadıkoğlu *

Üzümün ballısına
Saçının karasına
Seni merhem dediler
Galbimin yarasına

Karanfilden yeleğim
Seni sevdim meleğim
Senda biraz beni sev
Rahat etsin yüreğim

Mavi geyme tanırlar
Seni bekâr sanırlar
Çok süslenme sevgilim
Seni benden alırlar

Asmada oldu üzüm
Benim sendedir gözüm
Başgasını seversem
Kör olsun iki gözüm.

Kaynak:

Adı Soyadı: M. HASAN
Doğum Yılı: 1914
Doğum Yeri: Lefkosun
İkametgah: Lefkoşa

* Lise Öğrencisi.

** Halk Sanatları Derneği, Araştırma Kolu
Üyesi, Açık Öğretim Fakültesi öğrencisi.

*** Halk Sanatları Derneği, Araştırma Kolu
Üyesi, Belediye Memuru.

Öcal Erten **

Zerrin Kocadal ***

Ay doğar elek gibi
Gün doğar melek gibi
Göğsündeki memeler
Turfanda kelek gibi

Kadife yorganım var
Benim bir efgarım var
Şu Gıbrıs'ın içinde
Bir ufacak yarım var

Garanfili budama
Gel gidelim odama
Bir kerecik öpersem
Söyleme sakın bubaña

Ekmeğ bişer furunda
Gönlüm bugün huvarıda
Vermezsen goncamı
Gaçıracağım sonunda

Badem goydum ezmeye
Sabah çıktım gezmeye
Efgarım gezmek değil
Sevdiğimi görmeye

Beyaz defderi açdım
Sen çağırdın ben çaçdım
Hiçbirşey bilmez idim
İlk gözümü sen açtın

Siyah saçı örmezler
Seni bana vermezler
Gel beraber çaçalım
Garanlıkta görmezler.

Ağızlar dadlı olsun
Doğanlar bahtlı olsun
Birtanecik sevdiğim
Hergün mutlu olsun.

Kaynak:

Adı Soyadı: Emine SÜLEYMAN
Doğum Yılı: 1911
Doğum Yeri: Lefkoşa
İkametgah: Ayluka-Lefkoşa

Universite Ekibi bir gosteride

"California"da Halk Oyunları Çalışmaları

Naim Alper *

HAS-DER içinde bir iki yıl çalışmış birinin yabancı bir ülkede rastladığı halk oyunları çalışmalarına ilgi duyması ve olanaklar çerçevesinde bu çalışmalara katılması doğal. Bu kısa yazıda size bu çalışmalardan söz edeceğim. Ancak bu yazının herhangi bir araştırmanın ürünü olmadığını, salt izlenimlerden oluştuğunu hemen belirtiyim.

* Halk Sanatları Derneği, Eski araştırma Kolu üyesi. Matematik Öğretmeni. (Stanford Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi.)

İki yıldır eşimle birlikte bulunduğumuz yer, ABD'nin California eyaletindeki San Francisco kentinin 40 mil kadar güneyinde bulunan Palo Alto kenti. Şu an kent sözcüğünü kullanırken ikideyim, çünkü bu bölgede yerleşim merkezleri, gözle görünen sınırlarla çevrili değil, evler ulanıp San Francisco'ya kadar uzanıyor. Palo Alto aşağı yukarı 70,000 nüfuslu. Stanford Üniversitesi kampüsü de Palo Alto ile sınır paylaşıyor.

Bu bölgede Stanford dışında çok sayıda üniversite ve yüksek okul bulunduğundan,

kültür etkinlikleri oldukça yaygın. Bunlar arasında uluslararası halk oyunlarına ilgiye sanırım Amerika'nın diğer bölgelerinde bu boyutlarda rastlanmıyor. 1960'larda bu bölgeden Balkanlar'a gidip oyun öğrenenler ve bölgeye o yörelerden gelip oyun öğretenler, bu uğrası yaygınlaştırmışlar. Özellikle bu bölgedeki liberal hava da yabancı kültüre açık, istekli bir kitle yaratmış.

Çalışmalar genelde ya bir yüksek okulun, ya da bir belediyenin salonunda, ders niteliğinde yapılıyor. Bu derslere katılanlar ders başına veya tüm bir "kurs" için, belli miktarda para verip oyun öğreniyor. Bu arada derslere katılanlar çevredeki diğer halk oyunlarını etkinliklerine katılarak öğrendiklerini uygulayabiliyorlardı. Hemen belirtiyim: Ödül, renkli kıyisiler içinde gösteriler değil. Salt katılıp oynamanın, aynı merağı paylaşan kişilerle hoş vakit geçirmenin, o toplumsal olayın verdiği mutluluk ödülleri.

Bizim de arasıra katıldığımız böyle bir toplulukta, kendilerinin olmamasına karşın halk oyunlarına gösterilen ilgiden, sevgiden duygulanmamak elde değildi. İçlerinde çocuğu, çocuğu, kızını, erkeği, genci, yaşlısını (kucağında bebeğiyle katılan analara tanık olduk) bulunan kırk kişiye varan bir topluluk, kendilerinin seçtikleri parçaları çalarak, büyük bir coşkuyla oynuyorlardı.

Bu topluluk, Üniversitenin haftada bir gece toplanan bir kulübüydü. Gelenler kulübün plak koleksiyonu listesinden seçtikleri parçaları bir karatahtada sıraya koyuyor ve sırayla bu parçalar çalınarak oyunlar oynanıyordu. Parçalar çeşitli yerlerden olmasına karşın, en çok istenilen parçalar genelde Balkan ülkelerinin parçaları idi. Oyunlar çoğunlukla basit, zıncır kareografili olup az sayıda figür içerdiğinden, katılım ve uyum kolay sağlanıyordu. Ancak, bu oyunların özgünlüğü konusunda bizi kuşkuya düşürecek şaşırtılarla da karşılaşmıştık. Örneğin: uydurulmuş figürlerle Barış Manco'nun "İşte Hendek, İşte Deve" şarkısına oyun oynanması.

Üniversitenin dans bölümünde seçmeli bir ders olarak herhangi birinin katılımı Amerikan eğitim sistemindeki kredilerden alabileceği bir de ders vardı. Bu ekip, çalışmalarını belli şenliklerde izlenmeye sunan küçük ama disiplinli bir ekipti. Çalışmalarını uzman bir dans hocası gö-

Stanford üniversitesindeki Anadolu Folklor Ekibi adlı ekib bir gösteri sonrasında.

zetiminde bilimsel yöntemlerle yapıyorlardı.

Stanford'da bir de Türkiye'li öğrencilerin veya çevrede yaşayan Türklerin katıldığı bir ekib vardı. Bu ekip belirli şenliklerde ve günlerde gösteriler yaptıkları gibi, senede bir kez de bölgede yaygın olan ve "Work-Shop" (atelye) adı altında, para vererek katılan kişilere bütün bir gün boyunca çeşitli oyunların öğretildiği ve Türk yemeklerinin sunulduğu bir gün de düzenleniyordu.

İçinde bizim de çalıştığımız bu topluluğa (onlara Birinci Karşılamaı öğrettik) gösterilerde eşlik eden çalgıcılara değinmek isterim. "Kabavence" (sanırım Arnavatçıdır) adlı, üç kişiden oluşan bu grubun özellikle nefesli saz çalanı bizi hayran bırakmıştı. Cam fabrikasında çalışmadan olarak, güçlü ciğerleri ile zurna, klarnet, gayda gibi aletleri, her aletin tekniğini tam vererek büyük bir ustalıkla çalıyordu. George isimli bu cana yakın arkadaş, uzun bir süre Balkanlarda ve Türkiye'de bu amaçla bulunmuş (arkadaşlardan bazıları onu Türkiye'den tanıyorlardı), tekniğini ve bilgisini geliştirmişti. Geniş repertuarları ile herkesi costuran grubun konserlerinde halk dinlemekle yetinmiyor, kalkıp halkalar oluşturarak salonların darlığına, yerin uygunsuzluğuna aldırmadan oyun oynuyorlardı.

Yabancı oyunların oynandığı o coşku ortama düzenli katılımadığımızı üzgünüm. Burda da Kıbrıs ve Türkiye oyunları dışında öğretilecek oyunların yeni bir nefes olacağı ve uluslararası yakınlaşmaya hizmet edeceğinden kuşumuz yok. Belki bu kez.

Abudardar Pilavı

*Engin Anıl**

Halkımızın dini geleneklerine bağlı kesiminde bir dilek veya isteğin erken olması için adanan ve bu istek gerçekleşince yerine getirilen bir törendir.

Abudardar Pilavı mercimekli bulgur pilavıdır. Bu pilavda bulgur kullanılmamasının temel nedeni onun erken pişen bir yemek türü olmasıdır. Bu nedenle pirinç yerine bulgur kullanılmaktadır. Bu törenin nedeni **Abudardar Efendi**'den bir dilekte bulunmak ve bu dileğin erken gerçekleşmesini istemektir. Yani dileğin olmasında istenilen çabukluk pilavın erken pişmesinde simgeleşmiştir. Dileklerin konularına gelince, evde kalmış kızını evlendirmeden, hasta çocuğun iyileşmesine kadar veya belirli bir yerden eline para geçmesine kadar her şey olabilir.

Abudardar Pilavı yapılırken mevlit de okutulur. Burada okutulan mevlit Kıbrıs'ta yaygın olarak okutulan **Süleyman Çelebi**'nin mevlididir.

Bulgurun erken piştiğini söylemiştik. Mercimek ise daha geç pişen bir yemek türü. Bu nedenle mercimek daha önceden pişirilip mevlit saatine hazırlanır.

Bunu başlangıçtan ele alalım. Daha önceden dilekte bulunup da "**Abudardar Pilavlı Mevlit**" adayan kimse, dileği yerine gelirse, kendisine uygun bir zaman süresinde eş dost, komşu kadınları "**Yarın Abudardar Pilavlı Mevlidim var. Buyurun**" diyerek davet eder. Davete katılan kişiler eğer kendileri de dilekte bulunmak isterlerse yanlarında mum da getirirler. Mum getirmeyenlere ise ev sahibi daha önceden aldığı mumlardan verir. Mumların herhangi bir özelliği yoktur. Yalnızca geçmiş yıllarda, darlık zamanı diyebileceğimiz ve teknolojinin yeterince gelişip renkli ve süslü mumlar üretmediği dönemlerde şu anda şehidalara - eski şehit mezarlarına - yakılan uzun, ince, sarı renkli mumlar kullanı-

* Halk Sanatları Derneği, Yönetim Kurulu ve Araştırma Kolu üyesi. 20 Temmuz Lisesi, İngilizce Öğretmeni.

lıyordu.

Davetliler gelip yerlerini alırlar ve mevlitçi kadın mevlidi başlatır. Bu arada diğer tarafta bulgur pilavı da pişirilmektedir. Pilavın pişirilmesine herhangi bir davetli katılabilir. Sadece bir tek kaynak kişinin soylediğine göre ise pilavı başı bütün birilerinin pişirmesi şarttır. Başı bütün denildiğinde başından tek nikah geçmiş ahlak, fazilet sahibi kişiler kastedilmektedir.

Mevlidin sonuna doğru pilav, mevlid okutulan odaya getirilir ve masaya konur. Masa odanın ortasındadır. Bu arada küçük bir tabağın içerisine bir miktar pilav konur ve dileği yerine gelmiş olan ev sahibinin mumu bu tabak içinde yakılır. Daha sonra davetliler mevlitçi ile beraber ayaga kalkar ve dua ederek mumlarını dileği olmuş kişinin mumundan yakarak masanın etrafında dönmeye başlarlar. Bu dönüş üç defadır.

Dönüş bittikten sonra, adakta bulunacak kişiler mumlarını söndürüp tabaklarına bir miktar pilav alırlar. Burada esas olarak pilavın azlığı veya çokluğu değil ama alınan pilavın üç defada alınması gereklidir. Dileğin gerçekleşmesi için bu gereklidir. Normal mevlitler sırasında yapılan her türlü izaz ve ikram burda da yapılır. Yani çiçek suyu, kesmeşeker, lokum veya daha varlıklıysa şekerlokum gibi. Mevlit bitince adakta bulunmuş mumlarını yakıp dönüşe katılmış ve pilavını yemiş kişiler mumlarını da giderlerken evlerine götürürler.

Kaynak:

Adı Soyadı: Sezgin ÖZANT
Doğum Yılı: 1945
Doğum Yeri: Lefkoşa
İkametgah: Kösküçiftlik-Lefkoşa

Adı Soyadı: Hatice AHMET
Doğum Yılı: 1920
Doğum Yeri: Lefkoşa
İkametgah: Yenişehir-Lefkoşa

Adı Soyadı: Sultan MOREKET
Doğum Yılı: 1926
Doğum Yeri: Lefkoşa
İkametgah: Yenişehir-Lefkoşa

Adı Soyadı: İlkin ERCELİK
Doğum Yılı: 1949
Doğum Yeri: Kalavac-Lefkoşa
İkametgah: Yenişehir-Lefkoşa

Haberler

Hilmi Vudalı*

Derneğimizden Haberler:

Halk Sanatları Derneği (HAS-DER) 30.11.1986 tarihinde K.T.M.M.O.B.Salonunda 10.Olağan Genel Kurul toplantısını yaparak Yönetim,Denetleme ve Disiplin Kurullarını seçmiştir.Yönetim Kurulu; Kani Kanol,Mehmet Birinci Ulus Beledöglü,Ertan Osman,Engin Anıl Hasan Bulunç,İlker Özova Denetleme Kurulu;Şenol Samer,Birgül Arkut,Yeşim Hızlıoğlu Disiplin Kurulu;Hilmi Vudalı,Gül Öztekin,Tijen Cevat'tan oluşmuştur.

Daha sonra kurullar şu şekilde görev bölümü yapmışlardır:

Yönetim Kurulu:

Başkan: Kani Kanol
Sekreter: Mehmet Birinci
Basın Sözcüsü: Mehmet Birinci
Sayman: Ulus Beledöglü
Demirbaş Eşya Sorumlusu: Hasan Bulunç
Halk Oyunları Sorumlusu: Engin Anıl
Araştırma,Derleme ve Uygulama: Engin Anıl
Arşiv Sorumlusu: Kani Kanol
Basın Yayın Sorumlusu: Ertan Osman
Tiyatro Kol Sorumlusu: İlker Özova
Halk Müziği Sorumlusu: Oskay Hoca
Sosyal İşler Sorumlusu: Ali Nebih

Denetleme Kurulu:

Başkan: Şenol Samer
Üye : Yeşim Hızlıoğlu
Üye : Birgül Arkut

Disiplin Kurulu:

Başkan: Hilmi Vudalı
Üye : Tijen Cevat
Üye : Gül Öztekin

Kalabalık bir kitle önünde gerçekleştirilen Genel Kurul şu gündemle toplanmıştır:

- Açılış
- Başkanlık Divanının seçimi
- Raporların okunması,eleştiriler ve Mali raporun açıklanması

* Halk Sanatları Derneği,Disiplin Kurulu Başkanı.Araştırma kolu üyesi.

- Organların Seçimi
- Tüzük değişiklikleri
- Dilek ve Temenniler.

Bu arada Genel Kurula aşağıda sunulan bir Karar tasarısı oybirliği ile kabul edilerek 4-5- Aralık 1986 tarihlerinde Birlik,Halkın Sesi,Ortam,Yeni Düzen ve Kıbrıs Postası gazetelerinde yayınlanmıştır.

FOLKLOR SEVERLERİN DİKKATİNE:

HALK SANATLARI DERNEĞİ (HAS-DER),yıldır Halkbilimi (Folklor)alanında araştırmalar,oyun derlemeleri,sempozyumlar gibi bilimsel çalışmalar yapmaktadır.

Yurdunu yürekten seven,yoz,arabesk ve nemelazımcı düşünceye düşman gençlerin,hiçbir çıkar gözetmeden,özveriyle sürdürdükleri bu yararlı çalışmalara bazı çevrelerce çamur atma,karalama uğraşları da yine yıllardır sürüp gitmektedir.Bilime düşman,gençliğin dürüst,disiplinli çalışmasına düşman bu çevrelerin,Derneğimiz aleyhine kendi çevrelerine zehir saçmalarına artık tahammülümüz kalmamıştır.Oynadığımız oyunlara "RUM OYUNU" giydığımız giysilere "RUM GİYSİSİ" ve özverili çalışmalarımıza "POLİTİK ÇALIŞMALAR" diyen,ancak bugüne kadar bunu bir kez olsun yazılı olarak Derneğimize bildirerek eleştirme dürüstlüğü göstermemiş olan bu çevreleri kamuoyu huzurunda şiddetle protesto ediyor ve bu iddialarını kanıtlamaya davet ediyoruz.

Kıbrıs Türk Halkının varlığını hiçbir zaman inkâr etmemiş olan Derneğimiz,bu halkın Kıbrıs'ta Anadolu kültürü de dahil olmak üzere gelmiş geçmiş tüm kültürlerin mirasçısı olduğunu ve bunlardan çeşitli oranlarda etkilendiğini kabul etmektedir.Bunu bilimsel olarak kanıtlamaya da hazırdır.Derlediğimiz oyunları oynayan,giysilerimizi giyen ve derneğimizin düşüncelerine katılan yüzlerce genç "RUM-CU" diye damgılamaya çalışarak,kendi beceriksizliklerini,kendi kişisel çıkarlarını,kaprislerini ve bilgisizliklerini örtbas etmeye çalışılan bu çevrelere ve etkileri altına aldıkları kimi yetkililere "ARTIK YETER" diyor ve şöyle sesleniyoruz:

"Haklı olduğunuza inanıyorsanız,geliniz folkloru adına görüşler öne sürdüğünüz halkımız önünde dürüstçe tartışalım."

Saygılarımızla,
HALK SANATLARI DERNEĞİ
(HAS-DER)

Halkbilimi Sempozyumları Kitap HalindeYAYINLANDI:

HAS-DER'in düzenlemiş olduğu I.II.III. ve IV. Halkbilimi sempozyumlarında sunulan bildiriler kitap halinde yayınlandı.

"Halkbilim Sempozyumları" adını taşıyan kitap Turizm ve Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır.

25 Şubat 1983 tarihinde düzenlenen I.Halkbilim Paneline bildiri sunan araştırmacı ve sanatçılar şunlardır:

Yaşar Ersoy, Özden Nazım, Mehmet Levent, Mustafa Serdengeçti, Ali Atakan, Sevgül Uludağ, Ferhazat Gürsoy, Ögüz Yorgancıoğlu, Kutlu Adalı, Mahmut İslamoğlu'dur.

II. Halkbilim sempozyumuna (13 Nisan 1984) Naim Alper, Ahmet An, Bekir Azgın, Haşmet Bürkan, Bener Hakkı Hakeri, Mahmut İslamoğlu ve Ali Nesim; III. Halkbilim sempozyumuna (8 Şubat 1985) Ahmet An, Ali Nesim, Bülent Alaner, Harit Fedai, Nazem Gelen, Ögüz Yorgancıoğlu; IV. Halkbilim sempozyumuna (7 Mart 1986) İbrahim Davulcu, Ögüz Yorgancıoğlu, Mehmet Ertuğ, Mustafa Gökçeoğlu, Harit Fedai, Ali Nesim, Ahmet An, HAS-DER adına Kani Kanol ve Ali Hoca bildirilerini sundular.

Kitap 1300 TL. olup Millî Eğitim Bakanlığı Yayinevi ve tüm kitapçılarda satışa sunulmuştur.

DES-DER 1. Kültür Sanat Şöleni Yapıldı:

Değirmenlik Sanat Derneğinin 14, 15 Kasım 1986 tarihleri arasında düzenlemiş olduğu gecelere Mesarya Sanat Derneği, "Kaçaklar" ve Akdoğan Kültür Derneği'ne 5 lira 5 şilin' isimli skeçleri sahnelerken, Değirmenlik Sanat Derneği ile Güzelyurt Sanat Derneğinin Halk oyunları ekipleri Halk danslarımızdan örnekler sundular. Ayrıca şölene el sanatları sergisi ile katılan Gonyeli Sanat Birliği ayrı bir renk kattı.

Alayköy Kültür Sanat Derneği:

AKSD Ekim ayı içerisinde genel kurulumu gerçekleştirdi. Ayrıca AKSD binasında, Alayköy Belediye Başkanı

Alayköy Sanat Derneği bir gösteride.

Sn. Fahri Hudaoglu'nun açılışını yaptığı Gonyeli Sanat Birliği el sanatları sergisinin açılış sırasında derneğin halk oyunları ekibi bir gösteri yaptı.

Millî Eğitim ve Kültür Bak. Halk Dansları Toplantısı:

28-10-1986 tarihinde Türkiye Ulusal Tıp Kongresinin Salamis Bay Hoteldeki gala yemeğine, 29-10-1986 tarihinde Cumhuriyet Bayramı nedeniyle Ortaköy'deki Alay gazinosunda verilen yemeğe, 8-11-1986 tarihinde Thalassaemialıları Koruma derneğinin Salamis Bay Hoteldeki dayanışma gecesine, 15-11-1986 tarihinde KKTC'nin 3. kuruluş yıldönümü nedeniyle Cemal Gürsel caddesinde ve aynı gece Atatürk Kültür Merkezinde gösterilere ve 22-11-1986 tarihinde Güzelyurt orduvinde subayların eğlence gecesine katılan Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Halk dansları Toplantısı, halk danslarımızdan örnekler sundular.

Liselerarası Halk OyunlarıYarışması Düzenleniyor

KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı 35/86/2-3 sayılı ve 19 Kasım 1986 tarihli bir genelge yayınlayarak 28 Mart 1987 tarihinde "Liselerarası Halk Oyunları Yarışması" düzenlemeyi tasarladıklarını, yarışma koşulları ile birlikte Lise ve Meslek Liseleri müdürlüklerine bildirmiştir. Daha sonra yayınlanan ikinci bir genelge ile yarışmaya katılacak ekiplerin, 16 kişiden (8 kız - 8 erkek) oluşturulması istenmiştir.

BU DERGİNİN ÇIKMASINDA MADDİ KATKI-
LARDA BULUNAN AŞAĞIDAKİ KİŞİ VE KU-
RULUŞLARA DERNEGİMİZ ADINA İÇTENLİK-
LE TEŞEKKÜR EDERİZ.

ATLAS DÜĞÜN SALONU

İNCE GÜMRÜKLEME

LEMAN LTD.

BELÇA

ANIL SPOR

TOP SHOP

TÜRK BANKASI LTD.

TEKİN BİRİNCİ HOLDİNG LTD.

MUSTAFA DAMDELEN LTD.

İNCE ELEKTRONİK

